

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Plechtige openingszitting van de Conferentie der Jonge Balie te Brugge,
op zaterdag, 21 Oktober 1961

Marginale beschouwingen bij een gerechtelijke opdracht in Ruanda-Urundi

Rede uitgesproken door de Heer G. VERHEGGE, Substituut-Prokureur-generaal
bij het Hof van Beroep te Gent

I. Het is met ingetogenheid dat ik hier, in de zittingszaal van de burgerlijke kamer der rechtbank van eerste aanleg te Brugge, op de vriendelijke uitnodiging van de Jonge Balie, kom handelen over het onderwerp Ruanda-Urundi.

De sereniteit van de atmosfeer van deze kamer is me wel bekend, om er als jong advocaat te hebben gepleit en om er als magistraat van het parket te hebben gevorderd. Gij zult mij best begrijpen indien ik U zeg dat ik mij nooit geheel heb kunnen onthouden even te mijmeren over het «scone» dat door de ramen van deze kamer binnendringt. Hoe belangwekkend ook de betwiste zaak was en hoe overtuigend ook de pleidooien, nooit heb ik onverschillig geluisterd wanneer de heldere tonen van de beiaard het wegvliegen van de tijd onderstreepten. En zie, vandaag nog, moet ik mij geweld aandoen om niet af te wijken van het onderwerp dat vermeld staat op de uitnodiging tot de plechtige openingszitting van de Jonge Balie en, om U niet te onderhouden over de schoonheid van deze enige stad Brugge, die ons omringt met haar gevels en haar torens, haar bruggen en haar waters, mijlpalen van Vlaamse grootheid, van ons verleden dat stoer voortleeft in het heden.

II. Doch wij beleven een groots tijdperk van de menselijke geschiedenis. Nu meer dan ooit moeten wij de droom van de werkelijkheid weten te onderscheiden, en ons wachten voor wishful-thinking. Onze waarden zijn aan het wankelen, nieuwe concepten dringen door.

De traditionele machtsverhoudingen waarop West-Europa is ingesteld ondergaan grondige wijzigingen, die zowel het economische als het politieke en ethische aspect der westerse cultuur aanspreken.

Wij juristen, aan de balie en in de magistratuur van ons land, hebben door de statische natuur zelf van de discipline die we toepassen, door de nauwomsloten

kring van onze activiteiten en door de mythische inslag van het gerechtelijke, tendens om het rechtspreken, het recht en de problemen die erbij rijzen, als het belangrijke te beschouwen in de maatschappij.

De syptomatische betekenis van het algemeen beeld dat gevormd wordt door de particuliere gevallen die we instuderen, bepleiten, beslechten en haar gebondenheid aan diepere, brede stromingen in het wereldgeschieden ontsnappen ons wel eens.

Bovendien is onze burgerlijke maatschappij zodanig beschut tegen alle noden en loopt de machine zo gesmeerd, dat de snelheid en de belangrijkheid van de omwentelingen die thans reeds onze bestaansvoorwaarden van morgen bepalen, aan ons voorbijgaan zonder dat zij onze aandacht wekken.

Slechts ter gelegenheid van rampen zoals het Congo-gebeuren in juli 1960, worden wij geconfronteerd met toestanden en stromingen die ons uit onze rust schokken, en waarvan wij de onafwendbare stuwkracht beginnen te beseffen. Wanneer ons land, onze regering alsdan door vreemde mogendheden scherp aangevallen worden, en door de UNO aan de kaak worden gesteld, begrijpen wij beter de bittere moraal van de fabel van la Fontaine : « les animaux malades de la Peste », en wordt het recht van de sterkere, vooral in de internationale machtsconflicten, ons heel wat duidelijker.

Het is hier noch de plaats nach de gelegenheid om ons beleid in Congo vóór 1 juli 1960 te onderzoeken, of de wijsheid van wat men heeft genoemd « de weddenschap » betreffende de politieke onafhankelijkheid van dit sub-continent, de wijze en het tempo waarop ze werd doorgevoerd na te vorsen. Anderen, meer bevoegd en beter ingelicht, hebben het reeds gedaan, soms ons geprikkeld nationaal gevoel ten spijt.

Wel kan gezegd worden dat de acceleratie van het onafhankelijkheidsproces van Ruanda en Urundi, dat in de normale emancipatielijn ligt der minder ontwik-

kelde gebieden, beïnvloed werd door het Congo-gebeuren en door ons verlies aan prestige op het internationaal plan.

III. Vooraleer U over deze beide landen te spreken, vooraleer U enkele indrukken en beschouwingen over Ruanda en Urundi mede te delen, past het U te doen kennen wanneer en met welke opdracht spreker samen met twee zijner collega's naar dit dak van Afrika vertrokken.

Bij wetgevende ordonnantie van de Resident-Generaal voor Ruanda-Urundi van 31 mei 1961, werd amnestie toegekend voor de misdrijven in deze gebieden gepleegd tussen 1 oktober 1959 en 1 april 1961 die door het nagestreefd doel of door de motieven die de dader ertoe hebben aangezet ze te plegen, een politiek karakter hadden. Op de betekenis van deze data komen we later terug.

Artikel 6 van deze ordonnantie voorzag de instelling van een Commissie van drie magistraten uit het moederland. Deze Commissie had voor opdracht het politiek karakter van de misdrijven te bepalen welke in aanmerking konden komen voor de amnestie. Waren uit de amnestiemaatregelen gesloten zware misdaden zoals vrijwillige dodingen, brandstichtingen met de dood van personen voor gevolg, lichamelijke folteringen, leiding van aanslagen met als voorwerp vernietiging, slachtingen en plunderingen. Nochtans konden deze misdrijven wel geamnestieerd worden, indien zij aanleiding gegeven hadden tot een straf van vijf jaar «servitude pénale» of tot een mindere straf.

Het doel dat door deze brede amnestiemaatregel voor politieke misdrijven werd nagestreefd, was de deelneming van een zo groot mogelijk aantal Ruandezen en bewoners van Urundi mogelijk maken aan de wetgevende verkiezingen welke begin september 1961 plaats hadden.

Deze verkiezingen waren een zeer belangrijke stap op de weg naar de onafhankelijkheid van beide landen. Deze zal waarschijnlijk begin 1962 tussenbeide komen. Deze brede amnestiemaatregel beantwoordde anderszits aan de aanbeveling 1579 en 1605 van 27 april 1961 van de algemene vergadering der Verenigde Naties. Inderdaad, is Ruanda Urundi geen Belgische kolonie, maar zoals ik nader zal toelichten, een gebied dat door de Verenigde Naties aan België werd toevertrouwd.

Onder punt 9 voorzag deze laatste aanbeveling dat de algemene en onvoorwaardelijke amnestie, reeds voorzien door de vroegere aanbeveling 1579, onmiddellijk door de bestuurlijke autoriteit zou worden toegekend minstens twee maanden vóór de nationale verkiezingen.

De gevallen van personen die volgens de bestuurlijke overheid, zich aan zeer zware misdaden hadden plichtig gemaakt, zouden onderzocht worden door een speciale Commissie van de UNO.

De beslissingen van de Belgische Commissie voor politieke amnestie werden in laatste aanleg getroffen en waren niet vatbaar voor voorziening vóór de Raad van State.

De leden der Commissie vertrokken op 7 juni 1961 vanuit Zaventem met een DC 6 Sabena vliegtuig naar Usumbura, kwamen er aan op 8 juni en eindigden hun taak op 13 juli 1961. Op 14 juli laatst landden zij terug in het moederland.

Gedurende haar verblijf in Ruanda-Urundi onderzocht de Commissie ruim 10.000 gerechtelijke dossiers betreffende misdrijven die gepleegd werden tussen oktober 1959 en 1 april 1961. Zij had talrijke besprekingen met leden van de administratie, van de magistra-

tuur, van de balie te Usumbura, met geestelijken, zwarten en Europeanen, met leden van de politieke Commissie en van de bijzondere Commissie van de UNO voor Ruanda-Urundi, met inlandse overheidspersonen en leiders.

Zij verrichtte hoofdzakelijk haar taak te Astrida, — ongeveer 2000 m hoog —, zetel van het parket van de Prokureur des Konings voor Ruanda, doch bezocht verschillende andere centra, vooral in Ruanda. De twee laatste weken resideerden de leden der Commissie te Usumbura, aan de N.O. hoek van het 750 km lange Tanganyikameer, waar de meeste dossiers voor Urundi werden samengebracht, en waar de Commissie haar eindverslag opstelde.

IV. 1) *Staatkundig beschouwd*: Ruanda-Urundi is een gebied gelegen aan de oostergrens van Centraal Afrika, dat in 1916 door België op Duitsland militair werd veroverd. Het was voordien sedert 1885 en krachtens de overeenkomst getroffen op de Conferentie van Berlijn, een Duitse kolonie. In 1923 werd het mandaat over dit gebied door de Volkenbond aan België toegekend. Na de Jongste wereldoorlog werd op 13 december 1946 door de Algemene Veragadering van de Verenigde Naties een voogdijovereenkomst met België goedgekeurd. Deze overeenkomst werd door de Belgische wet van 15 april 1949 bekrachtigd.

Ons land verbond zich door dit accoord de politieke, sociale en economische ontwikkeling van het gebied te bevorderen, teneinde beide landen, Ruanda en Urundi, te gepasten tijd naar het zelfbestuur en naar de volledige onafhankelijkheid te leiden.

Het stadium der autonomie is sedert de verkiezingen welke in september laatstleden in het gebied plaats hadden en sedert de aanstelling van regeringen, uit deze verkiezingen gesproten, voor Ruanda en voor Urundi, praktisch bereikt.

De onafhankelijkheid voor beide landen is voorzien voor aanvang 1962.

2) *Ligging en klimaat* :

Beide landen hebben een gemeenschappelijke grens. Ruanda ligt ten N. van Urundi. De oppervlakte van Ruanda bedraagt ongeveer 26.000 km², deze van Urundi ongeveer 27.000 km². Herinneren we aan de oppervlakte van België : ongeveer 30.000 km².

Beide landen zijn gelegen in het gebied der grote Afrikaanse Meren, tussen Centraal- en Oost Afrika.

Ruanda-Urundi wordt ten Noorden door Uganda begrensd, ten Oosten en ten Zuiden door Tanganyika territory (het oude Duitse oost-Afrika), beide onder Brits mandaat.

De westgrens is gevormd door de Thalweg van het Kivumeer, van de rivier Ruzizi en van het reusachtige Tanganyika meer. Dit is de gemeenschappelijke grens van het gebied met de huidige Congorepubliek.

In het Oosten van Ruanda-Urundi loopt van Noord naar Zuid een hoge bergkam die de scheiding tussen het Congo- en Nijlbekken uitmaakt. De meest zuidelijke bron van de Nijl ligt in Urundi, op meer dan 7.000 km van de monding van deze stroom in de Middellandse Zee.

b) Het klimaat is gekenmerkt door een grillig regenregime en door temperaturen die gevoelig verschillen naar gelang de streken. In de Ruzizivlakte die zeer vruchtbaar is, heerst een subtropicaal klimaat.

In de bergketen Congo-Nijl (maximum hoogte ongeveer 2.600 m) is de regenneerslag door de verdamping van de wateren van Kivu en Tanganyikameer

sterk. De temperatuur schommelt tussen 25 en 11 graden Celsius. De afkoelingen zijn brutaal. Op de plateau's van het binnenland, gemiddeld 1700 m hoog, heerst een, naar Afrikaanse maatstaven gemeten, gematigd klimaat vergelijkbaar met dat van Oost-Afrika.

3) De bevolking van Ruanda bedraagt ongeveer 2.600.000 inwoners, Urundi ongeveer 2.200.000.

a) Dichtheid: Dit stemt overeen met een gemiddelde bevolkingsdichtheid van 100 inwoners per km² voor Ruanda en 80 voor Urundi. Dit is de grootste bevolkingsdichtheid voor zwart Afrika. Ze kan vergeleken worden met deze van Frankrijk, die eveneens 80 inwoners/km² telt.

Volgens Carothers J.C. bedraagt de gemiddelde bevolkingdichtheid per km² in Zwart Afrika, ten Zuiden van de Sahara nauwelijks 6 inwoners, een der laagste ter wereld. De gemiddelde dichtheid voor de wereld zou 15 inwoners per km² bedragen (zie blz. 22, Psychologie normale et pathologique de l'Africain, Organisation mondiale de la Santé, Genève 1954).

Deze buitengewone densiteit van de bevolking in Ruanda-Urundi vindt haar oorzaak in de vruchtbaarheid van de plateau's en in het relatief gunstig klimaat dat er heerst. Ze is normaal het grootst in de streken die het meest geschikt zijn voor landbouw (tot 147 inwoners per km²). Zij heeft voor gevolg dat meer dan waar ook in Afrika, de levensvoorwaarden en het levensrythme gekoppeld zijn aan de regenheerslag, en dat het wegblijven van de regen, geheel of gedeeltelijk, catastrophale gevolgen met zich brengt. Bovendien is het niet zozeer de totale neerslag die van belang is voor landbouw en veeteelt dan wel de verspreiding van de regenheerslag over het regenseizoen. Dikwijls immers zijn het ware stortvloeden die op Centraal Afrika neerkomen, met het gevolg, en dit bijzonder in het heuvel- en plateau-land Ruanda-Urundi, dat de goede, vruchtbare grondlagen weggespoeld en meegeleurd worden in moerassige valleien, terwijl het water o.m. door de snelle verdamping niet kan opgenomen worden door de aarde. Van daar erosie en verarming van de bodem die ernstige problemen stellen in dit overbevolkte gebied. Het is dan ook niet te verwonderen dat het begrip van tijd in Ruanda en Urundi gesteund is op de grote hongersnoden die de verschillende delen ervan in de loop van hun geschiedenis hebben geteisterd. Deze vaststelling van Dr. Marc Vincent, in zijn in 1954 gepubliceerd werk « L'enfant au Ruanda Urundi », bracht ons een ander land in herinnering, waar de notie van tijd eveneens nauw verbonden is aan de hongersnood, namelijk China. Inderdaad, in de loop der jongste tweeduizend jaren grepen zowat 1829 grote hongersnoden plaats in China, de minder belangrijke schaarsten aan levensmiddelen daargelaten.

Deze parenthesis, is misschien niet volledig nutteloos. Ze geeft ons inzicht in bepaalde aspecten van de wereldpolitiek en in experimenten zoals deze der Chinese Communes, die niet zozeer ingegeven zijn door doctrinale opvattingen, dan wel door absolute bestaansimperatieven. In verband hiermede verwijs ik naar de interessante studie van Richard Hughes: « The Chinese Communes » (uitgever The Bodley Head, London 1960), een der weinige objectieve studies over het onderwijs. Hughes schrijft n.l. (blz. 48 op. cit.) « the western observer would do well to note, also, that food and survival, rather than freedom and democracy, are the harsh values which still dominate the chinese scene, and that foreign liberal and spiritual fancies have no place in the commune debate. ».

De opmerking van Lord Hailey in zijn boek « An

African Survey » (London 1938), dat de geschiedenis van elk werelddeel op duidelijke wijze geschreven staat op zijn geographische kenmerken en dat zulks bijzonder waar is voor Afrika, is zeker gerechtvaardigd.

b) Samenstelling (rassen). Maar komen we terug naar Ruanda-Urundi: de inlandse bevolking leeft praktisch nog in grote mate van landbouw en veeteelt. Ze is essentieel samengesteld uit:

in Ruanda

Hutus ongeveer	84 %
Tutsis ongeveer	15 %
Twas ongeveer	1 %

In Urundi

Hutus ongeveer	84 %
Tutsis	13 %
Twas ongeveer	1 %

De 2 resterende percent worden samengesteld door:

a) Swahilis, afstammelingen van oostafrikaanse inboorlingen, die zich in de 19e eeuw in het land kwamen vestigen. Zij leven in kleine gemeenschappen, behielden hun musulmaanse godsdienst en tradities. Zij zijn ambachtslieden en kooplieden, en b) Congolezen, vooral Bahembes, een vissersbevolking afkomstig van zuid-Kivu, gevestigd langs het Tanganyikameer en in Usumbura, het enige buitengewoonrechtelijke centrum van Ruanda-Urundi.

c) Sociaal. De regel van Zwart Afrika, is de indeling der bevolking in ouderdomsgroepen. Fortuin, beroep of functie, sociale rang, spelen slechts een secontaire rol.

Dit is echter niet het geval in Ruanda-Urundi waar het rassenonderscheid overeen stemt met een scherp, afgetekend klassenonderscheid, vooral in Ruanda.

1. Aan de onderste trap van de sociale ladder, in de traditionele maatschappij van het gebied staan de Twas. Zij worden door de anthropologen en geschiedkundigen algemeen beschouwd als de oudste bevolking. Het zijn pygmoiden die morphologisch gemeenschappelijke karaktertrekken vertonen met de Afrikaanse pygmeeën.

Over het algemeen van krachtige en gedrongen lichaamsbouw, hebben zij gemiddeld een gestalte van 1,55 m. Het zijn essentieel jagers, die geen begrip hebben van landbouw. Enkel onder hen, die het nomadenleven hebben prijsgegeven, beoefenen het beroep van pottenbakkers. Zij waren de trouwe dienaars der opperklas, van de Tutsis door wie ze gebruikt werden als hofnarren, dansers, jagers of krijgers. Ze werden door hun aristocratische meesters ook wel belast met speciale opdrachten, zoals o.m. tijdens de bloedige onlusten welke in oktober en november 1959 in Ruanda plaatsgrepen.

Dit was namelijk het geval in het gebied van Astrida, waar op 8 november 1959 de Hutusleider *Mukwiye Polepole* door Twas vermoord werd, terwijl zijn familie naar Nyanza, verblijf van de Mwami (de Koning) werd geleid, waar zijn broer *Muboyi* insgelijks werd gedood. (Zie verslag van de Belgische onderzoekscommissie voor Ruanda-Urundi, ad. 26 februari 1960 samengesteld uit Heren Peigneux, G. Malengrau en Simon Fredericq.)

Volgens inlichtingen welke wij ter plaatse bekwaamen zouden de Twas in Ruanda thans doorgaans neiging hebben om de Hutuleiders, de nieuwe meesters van Ruanda sedert januari 1961, te dienen, wat in de primitieve mentaliteit normaal is. Bovendien vinden deze jagers momenteel baat bij de verdwijning van de Tutsi heersers en het ineensstorten van de traditionele sociale structuur van het land: zij zijn niet

meer gehouden zoals voordien een deel van het door hen gedode wild aan deze laatsten af te staan.

2. De massa der bevolking is samengesteld uit *Hutus*. Het zijn landbouwers. Zij behoren tot de bantugroep en zijn verwant met de landbouwersbevolking van het nabije Kivu en van Oost-Afrika. Ze verbleven sedert lang in Ruanda-Urundi toen de Tutsis de streek veroverden en ze onderwierpen. De gemiddelde gestalte van de Hutus bedraagt 1,66 m.

3. De *Tutsis* vertegenwoordigden tot voor kort, en thans nog in ruime mate in Urundi, de heersende klas.

Ze zijn merkwaardig door lichaamsbouw; hun hoge en slanke gestalte, hun voornaam voorkomen, hun dikwijls zeer fijne gelaatstreken, vooral bij diegenen onder hen van zuiver ras, onderscheiden ze meteen van de twee andere rassen en sociale standen.

De Tutsis die een gemiddelde gestalte hebben van 1,75 m., zijn een herdersvolk. Zij zijn van hamitische oorsprong en maken deel uit van de grote Bahima-volksgroep tot de welke insgelijks de Baganda van Uganda en de geduchte Massaï van Uganda en Tanganyika territory behoren.

Archeologische gegevens over de herkomst van de Tutsis ontbreken vooralsnog. Doorgaans wordt aangenomen dat zij rond de XVe eeuw Ruanda-Urundi veroverden op de autochtone bevolking. Zij namen de taal der onderworpen volkeren over. Zij introduceerden het vee in Ruanda-Urundi, waarvan het bezit en de hoede aanleiding heeft gegeven tot de oprichting van een feodale maatschappij, onder het gezag van de Koning, in beide landen Mwami genaamd. Deze feodale structuur is tot op heden in Urundi nog in grote mate behouden.

Geschiedkundige gegevens :

Voorals in Ruanda bestond een zeer rijke poëtische mondelinge overlevering namelijk in verband met de dynastieën die over het land hebben geheerst, zijn geschiedenis en de onveranderlijke voorschriften van ceremoniële en politieke aard die bij troonopvolging en overlijdens van de Mwami moesten nageleefd worden.

In Ruanda werd aan hoogwaardigheidsbekleders door de Mwami opgedragen bepaalde delen van echte codices te memoriseren. Nooit werd de memorisatie van een ganse codex aan eenzelfde hoveling toevertrouwd, teneinde hem niet in kennis te stellen van al de voorschriften die deze codex bevatte. Bovendien mocht hij zijn kennis aan niemand mededelen tenzij aan de Koning zelf of op zijn bevel. Aan deze openbare functie waren materiële voordelen verbonden, doch ook bepaalde gevaren; indien de vertrouweling door de Mwami opgeroepen werd om voor bevoegde getuigen waaronder de «Prefect van de dynastische dichters» zijn deel van de Codex voor te zeggen en hierin faalde, werd zijn tekortkoming als verraad beschouwd en werd hij onmiddellijk gedood.

Een belangrijk deel van deze verschillende codices in rijmvorm werden op uitdrukkelijk bevel van de Mwami Mutara III in 1945, aan de Ruandese Abt Alexis Kagame gedictieerd. Hij kon ze noteren en wijdde er belangrijke studies aan o.m. onder de titel «La notion de génération appliquée à la généalogie dynastique et à l'histoire du Ruanda des Xe-XIe siècles à nos jours» (Académie Royale des Sciences Coloniales, reeks 1956-1959).

Uit deze studies blijkt dat genoegzame geschied-

kundige gegevens voorhanden zijn om aan te nemen dat de Tutsis zich in de XVe eeuw van ons tijdperk reeds in het huidige Ruanda-Urundi bevonden.

4) *Vergelijkingspunten en onderscheid tussen Ruanda en Urundi.*

a) Tot vóór enkele dagen nog, was Ruanda een koninkrijk. Thans als gevolg van het referendum dat in opdracht van de algemene vergadering van de Verenigde Naties over het behoud van de instelling van de Mwami samen met algemene verkiezingen in september jongstleden in dit land werd gehouden, werd het koninkdom afgeschaft en de republiek uitgeroepen.

Zowel het referendum als de verkiezingen, die onder nauw toezicht van waarnemers van de Verenigde Naties plaats hadden, liepen uit op een overweldigende overwinning van de Parmehutu, democratisch en republikeinsgezinde partij (Parti du Mouvement de l'émancipation hutu). Deze overwinning bevestigde de uitslag der gemeentelijke verkiezingen welke in 1960 gehouden werden.

b) In Urundi waar insgelijks wetgevende verkiezingen op hetzelfde tijdstip plaats hadden, doch waar noch de instelling, noch de persoon zelf van de Mwami van dit land, Mwambutsa IV, in het gedrang kwamen, werden de verkiezingen op overtuigende wijze gewonnen door de Uprona partij (Parti de l'Unité et du Progrès national) waarvan de leider, Prins Louis Rwagasore, de oudste zoon van de Mwami, op 13 oktober laatst te Usumbura werd vermoord.

De Uprona is een nationalistische partij, die het behoud der traditionele instellingen voorstaat.

Bij de gemeenteverkiezingen welke in november-december 1960 in Urundi plaats hadden, was zij verslagen geworden door een coalitie van kleinere partijen met meer democratische inslag.

c) Hoe is deze verschillende evolutie in Ruanda enerzijds en Urundi anderzijds uit te leggen?

Wat hadden Ruanda en Urundi gemeenschappelijks in het verleden en in welk opzicht verschilden ze?

Ik heb de pretentie niet u een volledig beeld op te hangen in antwoord op de twee vragen, doch aan de hand van enkele historische gegevens, de politieke ontwikkeling van Ruanda en Urundi in de jongste jaren toe te lichten.

1° Anthropologisch hebben we gezien dat de samenstelling der bevolking in beide landen nagenoeg dezelfde is.

2° Staatskundig stemden de toestanden ook groten-deels overeen, met dien verstande echter dat de centralisatie der macht in Ruanda in de handen van de Mwami steeds sterker is geweest dan in Urundi.

3° Nochtans is het rassenonderscheid, en dienvolgens de afscheiding tussen de verschillende kasten, in Urundi minder scherp afgetekend dan in Ruanda. Wellicht omdat het land moeilijker kon onderworpen worden, treffen we in Urundi veel meer interraciale en meteen interkastenhuwelijken aan tussen Tutsis en Hutus, dan in Ruanda. Fysisch is het trouwens opvallend dat de Tutsis van Urundi op raciaal gebied doorgaans minder zuiver zijn dan deze van Ruanda. Deze omstandigheid is waarschijnlijk van aard geweest om de sociale tegenstellingen en spanningen tussen de Tutsiheersers en de massa der Hutus in zulke mate te verminderen dat zij het saturatiepeil dat in Ruanda aanleiding gaf tot een sociale omwenteling (nog) niet bereikt hebben.

4° In Urundi vinden we trouwens een vierde kaste, namelijk de Ganwas, die in Ruanda niet bestond. De Ganwas zijn afstammelingen en bloedverwanten van

de verschillende koningen die over het land regeerden. Het zijn grote feodale heren. In de precoloniale periode laaiden hevige veten tussen hen op. De strijd om de macht was des te groter daar het de gewoonte was dat de regerende Mwami de Ganwas, die niet tot zijn familie behoorden, van de macht verdrong, dikwijls door ze om het leven te laten brengen.

Traditioneel hebben de Mwamis van Urundi geregeerd onder vier namen die steeds in dezelfde rangorde hernomen werden: namelijk *Ntare*, *Mwezi*, *Mutaga* en *Mwambutsa*. De huidige Mwami, Mwambutsa IV behoort in feite tot de «familie» der *Bataga* (enkelvoud van *Mutaga*) doch leunt aan bij de *Bezi*, «clan» tot dewelke zijn grootvader Mwezi Gisabo behoorde, die in groot aanzien stond in het land. Thans nog duurt de vete tussen de Ganwas voort, vooral tussen de Ganwas die tot het geslacht der *Bezi* en diegene die tot het geslacht der *Batare* behoren. Deze rivaliteit om de macht is aan de oorsprong van de oprichting van de twee grote politieke partijen in Urundi: de *Uprona* gesteund door het geslacht der *Bezi*, en de *P.D.C.* (*Parti démocrate chrétien*) gesteund door het geslacht der *Batare*.

Het is tenslotte niet uitgesloten dat een bepaald verband bestaat tussen deze rivaliteit tussen *Bezi* en *Batare* enerzijds, en de moord op prins *Rwagasore* anderzijds. Immers, *Rwagasore*, zoon van een eerste huwelijk van de huidige Mwami had de politieke macht verworven. Het is onwaarschijnlijk dat hij hiervan geen gebruik zou hebben gemaakt om zijn vader te verplichten hem als troonopvolger aan te duiden, wat voor zijn tegenstanders, de Ganwas van het geslacht der *Batare* en hun aanhangers zeer ernstige gevolgen kon hebben in de toekomst.

Zoals u weet is de troonopvolging in Urundi niet geregeld door het eerstgeboorterecht. De regerende Mwami duidt zijn opvolger aan onder zijn afstammelingen. Dit was ook de regel in Ruanda.

Volgens pers- en radioberichten is de moord op eerste minister Prins *Rwagasore* het feit van de oppositie. De voorkeur van deze oppositie voor de jongere, veertienjarige zoon van de huidige Mwami als troonopvolger was bekend.

Als grafscript voor Prins *Rwagasore* komt mij een passus van Santayana in het geheugen: «Those who do not remember the past, are condemned to relive it»...

Deze politieke moord breekt dus niet af met zekere voorgaanden in Urundi. Alleen de brutale wijze waarop ze uitgevoerd werd, stemt niet overeen met de tradities van discreetheid en dissimulatie die de intelligente en verfinde Tutsis kenmerken.

5° De Koe, een politico-economische en sociale instelling.

Gans de economische en sociale inrichting van Ruanda en Urundi waren en zijn nog in ruime mate tot vóór enkele jaren bepaald geweest door de verhoudingen van hun inwoners tot elkaar in functie van de Koe.

Dit was in zulke mate het geval dat een gezaghebbend auteur, namelijk de heer A. Sohier niet gearzeld heeft om de Koe in dit gebied van Afrika meer te bestempelen als een instelling dan wel als een dier. (Zie A. Sohier, «Journal des Tribunaux d'outre-mer», Brussel, n° 9, 1951, blz. 105.)

De koe was in Ruanda en Urundi niet gekend vóór de aankomst van de Tutsi in deze gebieden. De verschijning van dit aristocratische herdersvolk en zijn kudden hoornvee moet op de arme Hutubevolking een grote indruk hebben gemaakt. Het bezit, weze het dan

ook slechts in feite, van koeien is voor de Hutus het symbool geworden van prestige en sociaal aanzien. Het zijn de overeenkomsten tussen heersers en leden van de stand der Hutusbevolking afgesloten, welke tenslotte de grondslag vormen waarop de feodale verhoudingen tussen Tutsis en Hutus werden opgebouwd, en waarop, zolang de eigen cultuur van deze gebieden door nieuwe Europese economische en morele waarden niet verstoord werd, de macht van de Tutsis rustte.

De studie der verschillende overeenkomsten welke in verband met het hoornvee in Ruanda en Urundi werden afgesloten, de rechten en verplichtingen voor ieder der partijen aan ieder dezer contracten verbonden, is het onderwerp van buitengewoon belangwekkende studies voor de kennis van de instellingen en van de menselijke verhoudingen in deze landen. Bepaalde auteurs zoals de heer R. Bourgeois hebben er volumes aan besteed.

In zijn monographie «Evolution du contrat de bail à cheptel au Ruanda-Urundi», afzonderlijk gepubliceerd in de verhandelingen van de Koninklijke Academie voor koloniale wetenschappen, IV° reeks 1959, deelt deze auteur mede dat hij een honderdtal benamingen in kinyaruanda en evenveel in kirundi heeft gevonden die betrekking hebben op de verschillende vormen van overeenkomsten met het hoornvee als voorwerp.

De belangrijkste vorm van overeenkomst, die sedert eeuwen de politieke, sociale en familiale instellingen van dit gebied bepaalde, en thans nog in ruime mate in Urundi bepaalt, is de overeenkomst die in Ruanda de benaming draagt «*Ubugabire*» en in Urundi «*Ubugabire*».

Het is een wederzijdse overeenkomst, waarbij de heer (*Shebujá*) aan de cliënt één of meerdere stukken hoornvee in concessie geeft. De cliënt verbindt er zich toe het vee met de zorg van een goede pater familias te verzorgen en andere, zeer talrijke prestaties ten voordele van de heer te vervullen.

Deze prestaties, die zeer uitgebreid zijn, zijn van materiële en van morele aard. De cliënt is niet alleen verplicht voor de heer o.m. een bepaald aantal dagen te werken en hem te dienen, doch is hem eveneens toewijding en getrouwheid, tot in de misdaad toe verschuldigd.

Bovendien waren alle gebeurtenissen, blijde of treurige aanleiding tot het schenken aan de heer van een kalf. De heer anderzijds, zoals de feodale edellieden in West-Europa niet zovele eeuwen terug, beschermde zijn cliënten tegenover andere machthebbers, verleende hun bijstand in geval van materiële of morele nood, en verdedigde hen vóór de rechtbanken, zodat de cliënt onttrokken was aan zijn machteloze isolatie en in zekere mate opgenomen was in de machtige politico-herderlijke stand die het land beheerste.

De Tutsi-heren gingen niet op lichtzinnige wijze over tot het afsluiten van deze overeenkomst: de candidaat-client werd gedurende zekere tijd, soms gedurende twee jaren op de proef gesteld vooraleer hij kon in aanmerking komen. Gedurende die proeftijd moest hij de zwaarste werken voor de heer verrichten, dit ten einde de heer te overtuigen van zijn toewijding en gehoorzaamheid.

De goede werking van dit feodaal stelsel, waarbij de Tutsis alle voordeel hadden, werd verstoord door de invoer door de Europeanen van een nieuwe economische waarde: het geld. Hierdoor verwierf het werk een eigen waarde die kon tegelde gemaakt worden buiten de verhouding heer - cliënt. Dit had voor gevolg dat de cliënt minder geneigd was al zijn verplichtingen tegenover de heer na te komen.

De heer Bourgeois (zie op. cit.) schatte in 1959 het aantal bezoldigde werknemers in Ruanda-Urundi in dienst van Europeanen op meer dan 100.000. Hierbij zijn niet geteld de werknemers die in dienst stonden van Ruandese of Urundische werknemers. Anderzijds zouden jaarlijks een 100.000-tal inboorlingen naar de minder bevolkte gebieden van Uganda en Tanganyika territory bestendig of tijdelijk uitwijken op zoek naar werkgelegenheid.

Onder leiding der administratie begon de hutu-bevolking de landbouw op meer rationele wijze uit te oefenen en begon de teelt van economisch interessante gewassen. Onder deze laatste neemt vooral de koffietee een belangrijke plaats in: in 1958 werd de opbrengst ervan voor Ruanda-Urundi op meer dan 700 miljoen frank geschat.

De gelijkheidsmoraal der christengodsdiensten, vooral van de katholieke godsdienst, vond bij de Hutus en ook bij vele Tutsis een diepe weerklank. Ze is een der belangrijke elementen die de ontvoogding van de volksmassa tegenover de traditionele Tutsi-heersers mogelijk gemaakt hebben.

Al deze elementen, alsook het besef van de noodzakelijkheid in het algemeen belang van de ontvoogding van de kleine man, waren aan Mwami Charles Mutara van Ruanda niet ontgaan. Reeds van in 1945 stuurde hij aan op de afschaffing van het *Ubugabire* en van het lijfeigenschap dat hierdoor voor de cliënt en zijn afstamming ontstond. In 1954 vaardigde deze vorst een decreet uit waarbij het *Ubugabire* verboden werd en waarbij de voorwaarden van verdeling van het hoornvee tussen de Shebujas en hun cliënten werden vastgesteld.

In Ruanda werd deze wetgeving in werkelijkheid toegepast en werden de bestaande *Ubugabire*-overeenkomsten meestal bij onderlinge toestemming tussen partijen, in sommige gevallen, gerechtelijk ontbonden.

In Urundi waar door Mwami Mwambutsa een gelijkwaardig decreet werd uitgevaardigd, schijnt deze maatregel niet aan dezelfde sociale noodzakelijkheid te hebben beantwoord, en vonden weinig ontbindingen van het *Ubugabire* contract plaats.

d) De sociale omwenteling in Ruanda.

Met de afschaffing van de *Ubugabire*-contract en de ver doorgevoerde verdeling van het hoornvee tussen de shebujas en de vroegere cliënten waren de sociale problemen in Ruanda nog niet opgelost. Inderdaad, in tegenstelling met de instelling van het vrijweiderecht dat in zekere mate in Urundi bestaat, was het meeste weiland in Ruanda privaat bezit en behoorde in eigendom toe aan de vroegere Sebujas, die voor het gebruik ervan door hun vroegere cliënten vergoedingen in geld of in natura eisten. Deze toestand had mede met andere oorzaken, voor gevolg dat, zo de materiële en psychologische gebondenheid van de meeste Hutus tegenover de Tutsis in grote mate verminderd was, de betrekkingen tussen de twee klassen verre van volledig harmonisch waren.

Het schielijk overlijden van Mwami Mutara III, een intelligente, wilskrachtige vorst, op 25 juli 1959, en zijn opvolging door zijn half broeder Jean Baptiste *Ndahindurwa* die onder de naam van *Kigiri* de Ve door de Biru, bewaarders der traditie als de nieuwe Mwami werd aangeduid, kwamen zeker ongelegen om een relatief rustige sociale evolutie van Ruanda te verzekeren.

De nieuwe Mwami, die veel minder politieke zin en wilskracht had dan zijn voorganger, kwam alras onder de invloed van de meest reactionaire van zijn hovelingen te staan. Deze laatsten achtten het ogenblik ge-

komen om de groeiende politieke zin van de massa der bevolking de kop in te drukken.

Op hun initiatief werden verscheidene leiders van de Hutus bij naam en openbaar als vijanden van de Mwami aangeduid, d.i.: vogelvrij verklaard.

Koelberaamde politieke aanslagen werden op Hutuleiders uitgevoerd, terwijl intimidatiemaatregelen tegen de Hutubevolking getroffen werden. Toen op 1 november 1959 een zeer populaire Hutuleider, *Mbonyumutwa*, door jonge Tutsis werd aangevallen, liep de maat over.

De Hutus reageerden spontaan en op heftige wijze. Op één week tijd had hun «boerenopstand» zich over al de heuvels van Ruanda verspreid. Het antwoord der Tutsis bleef niet uit; verscheidene Hutuleiders werden zelfs tot in Urundi op hun bevel achtervolgd en vermoord. Ware legeroperaties werden door hen en hun aanhangers op touw gezet om de Hutuopstand te smoren.

De tussenkomst van elementen van de Congolese weermacht en van Belgische troepen, die intussentijd per vliegtuig uit België konden worden aangevoerd, het moedige optreden van zekere leden van de administratie vermochten een uitbreiding der gevechten te voorkomen.

In de loop van 1960 grepen nog sporadische incidenten, soms van ernstige aard, plaats. Honderden verdachten die zich tijdens de onlusten plichtig gemaakt hadden aan misdrijven werden aangehouden.

De zwaarste gevallen betreffende misdrijven gepleegd tussen de 15 oktober 1959 en de 15 januari 1960 werden door krijgsraden gevonnist (die ingevolge het militair regime ingesteld voor Ruanda en voor bepaalde gewesten van Urundi, uitzonderlijk en tijdelijk bevoegd waren).

In geval van veroordeling tot de doodstraf waren hun vonnissen vatbaar voor beroep. Geen enkele doodstraf werd echter uitgevoerd. Bovendien hadden de meeste Tutsileiders, die de zwaarste terreurdaden bevolen hadden, de wijk genomen naar het buitenland, meestal naar Oost Afrika, waar de Mwami Kigiri de Ve ze is gaan vervoegen. De zorg met dewelke de vonnissen van de krijgsraad, in soms ingewikkelde zaken, waren opgesteld, heeft de taak zowel van de speciale UNO-commissie, als van de Belgische Commissie voor politieke amnestie in grote mate vergemakkelijkt.

Ruanda heeft thans afgebroken met het middeleeuws stelsel dat dit land tot vóór enkele jaren voor de toerist zo schilderachtig maakte, en voor de massa der bevolking zo miserabel.

Hiermede is alles niet gezegd. Duizenden Tutsifamilies zijn op de dool in Ruanda zelf of in de Uganda en Tanganyika. Hun economische en sociale reclassering, het weze ook als kleine landbouwers, stelt in dit overbevolkte land zware problemen.

Met de boerenopstand van de Hutus, is niettegenstaande de ernst van hun leiders, zeker alle onrecht, het weze thans tegenover de vroegere heersers, niet uit het land geweerd.

De beschuldigingen en de kritiek die tegen ons land werden uitgebracht in verband met onze Congo- en Katangapolitiek kunnen ons hier niet treffen.

De toestanden zijn anders. De ondergrond van Ruanda-Urundi is arm. De Europese en de Belgische privaatinvesteringen in het gebied gering. Ons beheer is gekenmerkt geweest door een steeds in belang toenemende subsidiëring door de Belgische schatkist. Het werk dat in Ruanda-Urundi door onze ambtenaren, geneesheren, veartsen, landbouwingenieurs, geestelijken werd verricht is belangrijk.

De massa der bevolking weet het.

Zelfs een Amerikaanse schrijver, John Gunther, kon zich niet onthouden in zijn levig kritisch boek « Inside Africa » (Harper & Brothers, New York, 1955) over de Resident-Generaal die hij in 1953 in Ruanda-Urundi ontmoette, de heer Cleys - Bauuaert, te schrijven: « Claeys-Bouuaert is one of the best men in Africa - decisive, alert, industrious, and with strong sympathy and understanding for the Africans ». Ik heb de eer niet deze grote ambtenaar te kennen. Ik ken echter zijn opvolger, Resident Generaal Jean-Paul Harroy, die zijn voorganger waardig is en voor wie ik mijn achting en warme sympathie voor het werk dat hij in Ruanda-Urundi heeft verricht niet wens te verbergen.

Morgen wordt onze driekleur in Ruanda-Urundi neergehaald en worden de kleuren van twee nieuwe Afrikaanse onafhankelijke staten gehesen. Dit is voor ons geen rouwplechtigheid. Onze opvoedings- en bijstandstaak is niet geëindigd. Ze wordt moeilijker.

De technisch bekwame mensen om ze voort te zetten met begrip voor de plaatselijke toestanden en warme sympathie voor de Afrikaners in hun moeilijke strijd om zich aan te passen aan de vereisten van de moderne techniek zijn er bij ons. Ter plaatse zelf heb ik er ontmoet wiens solidariteitszin met, en bekommernis om de plaatselijke bevolking, bewonderenswaardig is.

* * *

V. Deze marginale beschouwingen bij een gerechtigde opdracht in Ruanda-Urundi hebben de pretentie niet U een volledig beeld van dit deel van Afrika te geven.

Gelieve ze te willen beschouwen als een inleiding tot het veel breder onderwerp « Ruanda-Urundi ».

Ik had U nog graag over verschillende aspecten ervan onderhouden, zoals daar zijn: de chronische, minstens kwalitatieve ondervoeding van de mensen in dit gebied, het zware ziektebeeld in zwart Afrika met zijn terugslag op de fysische en psychische mogelijkheden van zijn bewoners, de milieuinvloeden, de cultuur-vorm die het voor hen zo moeilijk maakt zich aan de eisen der moderne technocratische maatschappij aan te passen; de godsdienstige opvattingen in Ruanda en Urundi, enz. Maar de tijd ontbreekt.

Het ware trouwens niet passend nog langer op Uw geduld aanspraak te maken, voor een onderwerp dat, al weze het van algemeen menselijk belang, U geen enkele verrijking op juridisch gebied heeft kunnen bijbrengen.

Ik dank U.

Bibliographie

1. Le Ruanda-Urundi-Edit. Brux. 1959 Office information et relations publiques pour le Congo belge et le Ruanda-Urundi.
2. Ruanda. Jacques J. Maquet. Elsevier Brussel 1957.
3. L'enfant au Ruanda-Urundi. Dr. Marc. Vincent. Brux. 1954. Institut Royal colonial belge.
4. Le problème de l'enseignement dans le Ruanda-Urundi (Fondation Univ. de Liège pour les recherches scientifiques au Congo belge et Ruanda-Urundi) rapport d'une mission d'étude mars-avril 1958.
5. La situation psychiatrique au Congo et au Ruanda-Urundi par le Dr. Raymond Baudoux. Institut royal colonial belge. Bruxelles 1952.
6. La poésie dynamique au Ruanda. Alexis Kagame (Irsac). Institut royal colonial belge. Section sciences morales et politiques (mémoires) in 8° XXIII. 1951, 1952. Bruxelles.
7. La dialectique des Barundi. André Makarakiza (frères blancs). Académie royale sciences coloniales; Classe des sciences morales et politiques. Mémoires. Nouvelles série-in 8° XIX - 1956. Bruxelles.
8. Banyarunda et Barundi. Evolution du contrat de bail à cheptel au Ruanda-Urundi par R. Bourgeois. Académie sciences coloniales - classe sciences morales et politiques. Mémoires in 8° - nouvelle série, Tome IX - fasc. 4 (ethnographie) 1958.
9. Rwanda. Problème des réfugiés et sinistrés après les troubles 1959-1960. Service information du Ruanda-Urundi.
10. Le Burundi politique; juin 1961 par Michel Lechat attaché au service de l'information du Ruanda-Urundi.
11. Le phénomène urbain en Afrique Centrale. Jacques Denis. Acad. royale sciences coloniales. Classe sciences morales et politiques. Mémoires in 8° nouvelle série T. XIX fac. I Bruxelles 1958.
12. Modes et coutumes alimentaires des Congolais en milieu rural. (Congo et Ruanda-Urundi) Drs. Bervoets Las-sange. Acad. royale sciences coloniales. Mémoires in 8° nouvelle série T. IX. fasc. 4 Bruxelles 1959.
13. J.C. Carothers « Psychologie normale et pathologique de l'Africain » - Organisation mondiale de la Santé. Genève 1954 (série des monographies).
14. La promotion humaine dans les pays sous-développés, par R. Bonnardel. R. Durand c.a. collection du Travail Humain. direction Langier. Presses Univ. de France. Paris 1960.
15. Zwart Afrika. Dr. Herman Wouters. Uitgev. Salaman-der A'dam 1959.
16. Africa seen by american negroes. Présence Africaine. Imprimerie bourguignonne Dijon 1958.
17. Inside Africa by John Gunther. Edit. Harper & brothers. New York 1955.
18. The Chinese Communes. Richard Hughes (Bodley Head London 1960).

Nieuwe mogelijkheden in het Hoger Onderwijs

Met ingang van het academisch jaar 1961-'62 werd aan de Rijkshandelshogeschool te Antwerpen van wal gestoken met een nieuwe afdeling: de « Hogere School voor Vertalers en Tolken », die in juni 1965 haar eerste diploma's van licentiaat-vertaler en licentiaat-tolk zal afleveren.

Naast de gelijkaardige instituten die bestaan te Genève, te Heidelberg, te Gernaersheim (Mainz), te Saarbrücken, te Wenen, te Triëste en te Parijs (Sorbonne), is deze school nu de achtste inrichting in West-Europa die tolken en vertalers op volwaardig universitair niveau vormt.

Om tot de studiën van het interpretariaat te worden toegelaten, moet de kandidaat één van de volgende documenten kunnen voorleggen:

1° een gehomologeerd getuigschrift van volledige middelbare studiën of een getuigschrift waaruit blijkt dat hij met goed gevolg een gelijkwaardige proef voor de homologatiecommissie heeft afgelegd;

2° een getuigschrift waaruit blijkt dat hij met goed

gevolg de voorbereidende proef tot de studiën van burgerlijk ingenieur heeft afgelegd;

3° een diploma van een technische handelsschool A6/A2, mits hij met goed gevolg een maturiteitsexamen heeft afgelegd voor de daartoe door de Regering aangestelde examencommissie (1)...

Wat de « timing » van de studiën betreft is er een nieuwigheid aan te stippen, die ons doet denken aan de manier waarop het Hoger Onderwijs in Duitsland georganiseerd is. De studie-eenheid is niet langer het academiejaar, maar het « semester ». Om de licentiaats-titels te behalen moet de student acht semesters met succes doorlopen hebben. Er bestaat echter veel kans toe dat hij, alvorens de eigenlijke studies aan te vatten, in het zogenaamd « voorbereidend semester » belandt.

Waarom?

Als de kandidaat zich laat inschrijven op de rol van de studenten, duidt hij aan welke taal hij verkiest als « basistaal » (2). Daarenboven vermeldt hij in welke twee vreemde talen hij zich bijzonder wenst te bekwa-

men, gedurende de tijd die hij aan de « Hogere School voor Vertalers en Tolken » zal doorbrengen.

Voorlopig wordt de keuze nog bepaald tot twee van de volgende talen : Nederlands, Frans, Engels, Duits, Spaans, Italiaans, Portugees en Russisch. De zeer grote bijval die de nieuwe School kende (ongeveer 150 inschrijvingen) doet echter vermoeden dat binnen afzienbare tijd andere mogelijkheden geschapen zullen worden. In dit verband wordt al gesproken over Arabisch en Chinees...

Weinige tijd voor de opening van het academiejaar worden de studenten onderworpen aan een testproef (3) die aan de professoren moet toelaten vast te stellen hoe het met de taalkennis van de kandidaten gesteld is. Voldoen deze voor de *beide* door hen gekozen vreemde talen, gaan zij onmiddellijk naar het eerste semester. Falen zij voor één van die talen (of — a fortiori — voor beide), dan dienen zij eerst het « voorbereidend semester » te volgen. Hierin wordt een intensief onderricht verstrekt in de beide gekozen talen (twee maal 12 uur per week!).

In het « eerste » semester valt het aantal lesuren voor de vreemde talen terug op twee maal zes uur. De « basistaal » wordt ook niet vergeten : hieraan worden wekelijks vier uur gewijd (4). Het is in dit eerste semester dat de student ook kennis maakt met de vakken van « algemene vorming » (5). Hij krijgt er :

- 1° De beginselen van de wijsbegeerte (2 uur per week);
 - 2° De beginselen van het recht (1 uur per week);
 - 3° De beginselen van de economie (2 uur per week);
 - 4° De historische inleiding tot het begrijpen van de hedendaagse wereld (3 uur per week)
- te verwerken.

Tijdens de tweede helft van de maand januari zijn er examens.

Wat gebeurt er nu ? Slaagt de student die het voorbereidend semester deed, dan mag hij de colleges van het eerste semester gaan volgen. Voldoet hij niet, dan herbegint bij het voorbereidend semester, om bij het einde van ons « klassiek » academisch jaar opnieuw zijn kans te wagen.

Voor de studenten van het « normaal » (= eerste) semester gelden — *mutatis mutandis* — dezelfde normen.

Wie zal onmiddellijk naar dit *normaal* semester gaan, zonder de hoger vermelde voorbereidingsperiode door te maken ?

Veel kans daartoe heeft de kandidaat die b.v. Nederlands als basistaal en Frans en Engels (of Duits) als vreemde talen gekozen heeft. Die talen leerde hij immers min of meer grondig in het Middelbaar Onderwijs. Valt zijn keuze op talen die in de Humaniora gewoonlijk niet onderwezen worden, dan zal hij aan de « training » van het voorbereidend semester niet kunnen ontsnappen. (Tenzij hij aan zelfstudie gedaan heeft of een avondcursus gevolgd heeft.)

Een pleidooi voor de « Hogere School voor Vertalers en Tolken » dient niet gehouden te worden. Het hoog getal inschrijvingen (driemaal zoveel als men voorzien

had, vertelde mij directeur Camerlinckx) is op zichzelf al welsprekend genoeg).

Waar gaan die jonge mensen heen, binnen vier jaar ?

Zij hebben zelf aangevoeld dat er geen plaatsingsmoeilijkheden zullen bestaan : de internationale organismen worden steeds talrijker, de democratisering van het luchtverkeer maakt het aanwerven van nieuwe (meer-talige) agenten noodzakelijk, handel en industrie lopen uit tot ver buiten de grenzen van landen en continenten...

Voor de afgestudeerden uit het Antwerpse, en in het bijzonder voor de juristen, schept de School belangwekkende mogelijkheden. Er worden immers vrije studenten aanvaard. Waarom zou de jonge advocaat niet gedurende enkele maanden een intensieve cursus in de tweede landstaal gaan volgen ? Hij zou zich alzo in het pleiten in deze taal kunnen bekwamen. De vorser vindt ook al baat bij het leren van vreemde talen. Het vergelijkend recht krijgt hoe langer hoe meer belang. Maar hoe het op grondige en wetenschappelijke manier beoefenen, als men de taal niet — of maar gebrekkig — kent, waarin het merendeel van de werken die men wil bestuderen geschreven zijn ?

Alles wijst er op dat de « Hogere School voor Vertalers en Tolken » een mooie toekomst tegemoet gaat. Mits propaganda in het buitenland en een stevige inspanning van de professoren-pioniers, kan zij zeer vlug internationale faam verwerven.

Jacques De Bruyne,
Docent aan de Rijkshandelshogeschool
te Antwerpen.

(1) Ik ontleen deze gegevens aan een gestencileerde tekst die als titel draagt « Inlichtingen voor de studenten ». Als wij het « Jaarboek » van de Rijkshandelshogeschool nagaan, vinden wij op blz. 37 dat eveneens wordt toegelaten — de kandidaat die een getuigschrift kan voorleggen waaruit blijkt dat hij met vrucht de voorbereidende proef tot de kandidatuur in de handelswetenschappen doorstaan heeft. (Deze proef wordt ingericht te Brussel, ingevolge de voorschriften van het Koninklijk Besluit van 5 mei 1953, art. 21). — de houder van een diploma van lagere normaal-school, mits inachtneming van de bijzondere bepalingen voorzien in art. I van de wet van 12 maart 1958.

De Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur mag eveneens tot de studien toelaten de houders van een getuigschrift of diploma waaruit blijkt dat zij met goed gevolg studien hebben gedaan welke tenminste gelijkwaardig zijn met de onder litt. 1° hierboven vermelde getuigschriften. Deze uitzondering slaat onder meer op de diploma's en getuigschriften bekomen in een ander land dan België.

(2) Vier mogelijkheden : Nederlands, Frans, Engels, Duits. De « basistaal » is de taal waarin men vertaalt uit de vreemde talen en waaruit men vertaalt in diezelfde talen.

(3) In principe grijpt deze proef plaats tijdens de week die de opening van het Academiejaar voorafgaat. Dit jaar werd zij pas afgenomen op 20 oktober omdat de professoren maar werden aangesteld toen de colleges aan de Rijkshandelshogeschool al begonnen waren.

(4) De professor die met deze leeropdracht belast wordt, zal zich niet beperken tot loutere taalstudie. Het programma, zoals het verscheen in het Staatsblad van 18 augustus 1961 (6516) voorziet tevens dat hij de « hedendaagse problemen, gezien in de gedachten- en gevoelsfeer eigen aan die taal » zal behandelen. Dit voorschrift geldt weliswaar ook voor het onderwijs in de vreemde talen maar het spreekt van zelf dat in het eerste semester — en zeker in het voorbereidend semester — het leeuwenaandeel van de tijd nog aan louter taalonderricht zal gewijd worden.

(5) Deze cursussen van « algemene vorming » worden gevolgd in het Nederlands of in het Frans.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 oktober 1960.

Voorzitter : M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever : M. Bayot.

Eerste advocaat-generaal : M. Janssens de Bisthoven.

Advokaten : Mrs. de Harven en van Rijn.

Onrechtmatige overheidsdaad. — Veroordeling van een orgaan van de staat. — Aansprakelijkheid van de staat in dezelfde mate als zijn orgaan.

Uit het principe, dat elke daad van het orgaan van de staat, in die hoedanigheid gesteld, de daad van de staat zelf uitmaakt, volgt, dat een rechterlijke beslissing, waarbij vastgesteld wordt, dat nadeel aan een derde door een orgaan van de staat in de uitoefening van zijn functies gepleegde ongeoorloofde daad berokkend werd, daardoor zelf vaststelt, dat dit nadeel veroorzaakt werd door de daad van de staat, die bijgevolg deswege in dezelfde mate als zijn orgaan aansprakelijk is.

Belgische Staat (minister van Landsverdediging t/ N.V. Verenigde Energiebedrijven van het Scheldeland.

Gelet op het bestreden arrest, op 30 maart 1957 gewezen door het Hof van beroep te Gent ;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 25, 97 en 118 van de Grondwet, 1350, 1351 van het Burgerlijk Wetboek, 179 van het Wetboek van strafvordering en 3 van de wet van 17 april 1878 ;

Dooordat het bestreden arrest het op 25 april 1956 door de Rechtbank van eerste aanleg te Dendermonde in burgerlijke zaken gewezen vonnis bevestigt, waardoor de Staat tot het betalen van gans het bedrag van de door soldaat Van Buel aan de vennootschap « Electriche Centrales » berokkende schade veroordeeld werd en zulks om reden, zo zegt het bestreden arrest, « dat, vermits appellant de hoedanigheid van orgaan in hoofde van Van Buel niet betwist, de definitieve veroordeling van het orgaan, op burgerlijk gebied de Belgische Staat in dezelfde mate als zijn orgaan waarmede de Staat zich verpersoonlijkt en vereenzelvigt verbindt, met het gevolg dat de Belgische Staat, door de definitief geworden ten laste van Van Buel uitgesproken burgerlijke veroordelingen, op even onherroepelijke wijze als Van Buel zelf verbonden is » ;

Dan wanneer de strafgerechten onbevoegd zijn om kennis te nemen van de vorderingen welke op de rechtstreekse verantwoordelijkheid van de Staat steunen, dan wanneer zowel de door de Correctionele Rechtbank te Dendermonde op 25 mei 1955 als de door het in strafzaken uitspraak doende Hof van beroep te Gent op 22 november 1955 in strafzaken gewezen beslissingen, Van Buel enkel persoonlijk, en geenszins als orgaan of als vertegenwoordiger van de Staat, veroordeelden en konden veroordelen tot vergoeding van de schade die zij bij het ongeval van 19 juni 1954 aan de vennootschap « Electriche Centrales » berokkend had ; dan wanneer het derhalve de vordering is, welke op 12 januari 1956 door de vennootschap « Electriche Centrales » vóór de burgerlijke rechtbank ingesteld werd en waarover het be-

streden arrest beslist, die voor de eerste maal de belangen van de Staat, naar aanleiding van de aan voormelde vennootschap door de botsing van 19 juni 1954 berokkende schade, in betwisting gesteld heeft, en dan wanneer het bestreden arrest niet vermocht te beslissen dat de ten laste van Van Buel uitgesproken burgerlijke veroordelingen in dezelfde mate de Staat onherroepelijk bonden, zonder onder meer artikel 1351 van het Burgerlijk Wetboek te schenden, in zover deze bepaling het gezag van het gewijsde afhankelijk maakt van de voorwaarde dat de eis tussen dezelfde partijen bestaat en door hen en tegen hen in dezelfde hoedanigheid wordt ingesteld ;

Overwegende dat uit het bestreden arrest en uit de stukken van de procedure blijkt dat soldaat V.B. die in bevolen dienst een militair voertuig bestuurde, een ongeval veroorzaakte ten gevolge waarvan verscheidene personen, namelijk D.L. aangestelde van de Vennootschap Electriche Centrales voor Vlaanderen en Brabant, verwondingen opliepen en waardoor schade aan het door voormelde aangestelde bestuurde voertuig van deze vennootschap berokkend werd ;

Overwegende dat het bestreden arrest hierop wijst dat op het ogenblik van het ongeval soldaat V.B. de hoedanigheid van orgaan van de Staat bezat, welke hoedanigheid overigens niet betwist wordt ;

Overwegende dat soldaat V.B., vervolgd vóór de correctionele rechtbank, op 25 mei 1955 veroordeeld werd tot een geldboete en tot schadeloosstelling van al het door de vennootschap geleden nadeel, welke vennootschap zich burgerlijke partij gesteld had ; dat het vonnis geoordeeld had dat de gehele aansprakelijkheid voor gezegd ongeval op de militaire bestuurder rustte en het de terzelfdertijd vervolgte aangestelde van de vennootschap, buiten zaak heeft gesteld ;

Overwegende dat de Belgische Staat slechts als burgerlijke partij tegen D.L. in de zaak tussenkwam ;

Dat de rechtbank, ingevolge de vrijspraak van deze laatste, zich onbevoegd verklaarde om over de ten dezels laste gevorderde schadevergoeding uitspraak te doen ;

Overwegende dat soldaat V.B. geen hoger beroep heeft ingesteld tegen die beslissing waartegen alleen het Openbaar Ministerie en de Belgische Staat, deze laatste in hoedanigheid van burgerlijke partij, hoger beroep instelden waarop een arrest van het Hof van beroep te Gent van 22 november 1955 uitspraak heeft gedaan waarbij een deel van de verantwoordelijkheid ten laste van D.L. gelegd werd ;

Overwegende dat het bestreden arrest terecht beslist dat, in zover het over de burgerlijke vordering van verweerster tegen soldaat V.B. uitspraak doet het vonnis van 25 mei 1955 de Staat bindt ;

Overwegende, inderdaad, dat uit het overigens door de voorziening niet bestreden principe dat elke daad van het orgaan van de Staat, in die hoedanigheid gesteld, de daad van de Staat zelf uitmaakt, volgt, dat een rechterlijke beslissing, waarbij vastgesteld wordt dat nadeel aan een derde door een door een orgaan van de Staat in de uitoefening van zijn functies gepleegde ongeoorloofde daad berokkend werd, daardoor zelf vaststelt dat dit nadeel veroorzaakt werd door de daad van de Staat die, bijgevolg, deswege in dezelfde mate als zijn orgaan aansprakelijk is ;

Overwegende dienvolgens dat het arrest wettelijk en zonder de in het middel aangeduide wetsbepalingen te schenden, beslist heeft dat de onherroepelijke

veroordeling van het orgaan, op burgerlijk gebied, de Belgische Staat in dezelfde maat verbindt als zijn orgaan met wie hij zich verpersoonlijkt en vereenzelvigt, met dit gevolg dat de Belgische Staat, door de definitief geworden burgerlijke veroordelingen uitgesproken ten laste van V.B., op even onherroepelijke wijze gebonden is als V.B. zelf;

Dat het middel naar recht faalt;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 1350, 1351 van het Burgerlijk Wetboek, 4 en 21 van de wet van 17 april 1878;

Doordat het bestreden arrest het beroepen vonnis bevestigt, waarbij aanlegger veroordeeld werd tot betaling aan de naamloze vennootschap « Electricische Centralen voor Vlaanderen en Brabant » van het integraal bedrag van de schade, die door bewuste vennootschap geleden werd ingevolge de botsing welke op 19 juni 1954 te Beveren-Waas tussen een haar toebehorende, en door de chauffeur De Letter bestuurde automobiel en een door soldaat Van Buel bestuurde vrachtwagen van het leger plaats greep;

Dan wanneer de zesde Kamer van het Hof van beroep te Gent, die op 22 november 1955 over de gevolgen van voormeld ongeval uitspraak deed, beslist had « dat de fout van De Letter deze van Van Buel niet uitsluit, noch omgekeerd; dat beider fout oorzaak was van de aanrijding en van de aan de Belgische Staat veroorzaakte schade; dat de verantwoordelijkheid onder de verdachten dient verdeeld te worden en dit, ex aequo et bono, voor de helft lastens elk van hen »;

Dan wanneer derhalve het bestreden arrest, verre van door het inacht nemen van de gewijsde zaak een tegenstrijdigheid in het rechtspreken te vermijden, integendeel een beslissing heeft geveld welke onverenigbaar is met het absoluut gezag dat aan wat in strafzaken definitief gevonnist is, verbonden is;

Overwegende dat het op 22 november 1955 door het Hof van beroep te Gent op hoger beroep van de Belgische Staat in hoedanigheid van burgerlijke partij tegen D.L. gewezen arrest geen uitspraak heeft gedaan en niet mocht doen over het geschil tussen verweerster en soldaat V.B.;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 28 oktober 1960.

Voorzitter-verslaggever: M. Vandermersch.

Eerste advocaat-generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Advokaten: Mrs. Van Rijn en Simont.

1. Cassatie. — Niet-ontvankelijkheid van de cassatie tegen een der twee verweerders. — Niet ontvankelijkheid van het middel, afgeleid uit de schending van een overeenkomst wanneer de tekst hiervan niet aan het Hof wordt voorgelegd.
2. Zeevervoer. — Niet toepasselijkheid van artikel 137 IIe, W. v. Kph. bij niet aflevering der goederen wegens opeising.
1. Wanneer een cassatievoorziening tegen twee verweerders is gericht, de bestreden beslissing op onderscheiden redenen ten opzichte van de eerste en de

tweede verweerder steunt, het middel niet opkomt tegen de reden, waarop de jegens tweede verweerder gewezen beslissing steunt, en het niet blijkt, dat het geschil enkel op dezelfde wijze jegens alle partijen zou moeten beslecht worden, noch dat een beslissing ten opzichte van eerste verweerder, die van de jegens de tweede verweerder gewezen zou verschillen, aan het gewijsde afbreuk zou doen, is de tegen de tweede verweerder ingestelde voorziening niet ontvankelijk.

Het middel, waarbij aan het bestreden arrest een schending van sommige clausules van het cognossement en een miskennis van de bewijskracht van deze overeenkomst wordt verweten, is niet ontvankelijk, indien de tekst van de overeenkomst niet ter beoordeling aan het Hof is voorgelegd, noch in het bestreden arrest is aangehaald.

2. Artikel 137 van het 2e boek van het Wetboek van Koophandel is niet toepasselijk, wanneer iedere aflevering hoegenaamd van goederen door opeising belet werd.

N.V. Compagnie Royale Belgo-Argentine t/ N.V. Vennootschap van Argentijns recht « Bunge & Born LTDA en N.V. Bunge.

Gelet op het bestreden arrest, op 6 december 1958 gewezen door het Hof van beroep te Brussel;

I. Over de grond van niet ontvankelijkheid, door tweede verweerder hieruit afgeleid dat de voorziening niet ontvankelijk is, doordat enig middel niet opkomt tegen de redenen waarom het bestreden arrest haar buiten de zaak gesteld heeft:

Overwegende dat aanlegster verweersters respectievelijk als bevrachter en als geadresseerde-drager van het cognossement gedagvaard had ten einde, solidair of de ene bij gebreke van de andere, tot betaling van de vrachtprijs van een in mei 1940 verricht vervoer te worden veroordeeld;

Overwegende dat het bestreden arrest deze vordering niet gegrond verklaart om reden, ten opzichte van eerste verweester, dat, vermits de kapitein zijn verbintenissen met betrekking tot de aflevering niet had nagekomen, de bevrachter, die de goederen niet in ontvangst had kunnen nemen, de vrachtprijs niet verschuldigd was, en, ten opzichte van tweede verweester, dat deze nooit houder van het cognossement geweest was en dienvolgens de vrachtprijs niet behoefde te betalen;

Overwegende dat het middel niet opkomt tegen de de reden waarop de jegens tweede verweester gewezen beslissing gegrond is en die generlei verband houdt met de reden waarop de buitenzaakstelling van eerste verweester rust;

Overwegende dat niet blijkt dat het geschil enkel op dezelfde wijze jegens alle partijen zou moeten beslecht worden, noch dat een beslissing ten opzichte van eerste verweester, die van de jegens tweede verweester gewezen zou verschillen, aan het gewijsde afbreuk zou doen;

Dat derhalve, in zover zij tegen tweede verweester gericht is, de voorziening niet ontvankelijk is;

II. In zover de voorziening tegen eerste verweester gericht is:

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek, 59, 85, 112, 115, 120, 137, 142 van de wetten op de zeevaart, samengeschiedelde wetten van 21 aug. 1879, 19 juni 1902, 10 februari 1908 en 12 augustus 1911, vormend de titels I, II en III van boek II van

het Wetboek van koophandel en 97 van de Grondwet, doordat het bestreden arrest, na in feite vastgesteld te hebben « dat eerste verweerster einde april 1940 met eiseres een bevrachting gesloten heeft voor het vervoer door het stoomschip « Léopold II » van Rosari naar Antwerpen van een voor tweede verweerster bestemde lading mais, « dat het op het tijdstip der feiten voor het schip onmogelijk was de door de vijand bezette haven van Antwerpen te bereiken en voor tweede verweerster de regelmatige houdster van het cognossement te worden »; « dat gedurende de reis het schip vanwege de Franse en Britse regeringen achtereenvolgende bevelen kreeg en tenslotte zijn lading te Liverpool moest lossen... waar deze lading door de Britse regering opgeëist werd » en « dat de Britse regering enerzijds aan eerste verweerster als eigenares der goederen en anderzijds aan eiseres als vervoerder vergoedingen betaalde », nochtans aan de rederij elk recht op het saldo van de vrachtprijs ten opzichte van eerste verweerster geweigerd heeft, om reden dat de kapitein het vervoercontract niet had uitgevoerd door de vracht niet te Liverpool aan de contractuele rechthebbende af te leveren; dat derhalve, de rederij niet op de clause 7, noch op de op het recto van het cognossement gedrukte bijzondere clause kon steunen om de rechtvaardiging te geven dat gans zijn verplichtingen van vervoerder uitgevoerd waren, vermits, zowel het ene als het andere veronderstelden dat er, in een andere haven dan de haven van bestemming op bevel of onderrichtingen van regeringsoverheden, afgifte geweest was van de vervoerde koopwaar aan een medecontractant of aan een door deze aangeduide persoon, hetgeen het geval van het overhandigen van de goederen aan een opeisende regering uitsloot; dat het gemeen recht tot bevestiging waarvan de bijzondere clause was geschreven, erin bestond dat « de kapitein geen recht heeft op de vrachtprijs indien hij de goederen aan de contractuele rechthebbende niet aflevert en desaanvaande de heirkraft op hem weegt (art. 142 van de scheepvaartwet) »; dat uiteindelijk in het onderhavig geval, er geen gelijkstelling kan bestaan tussen het geval waarin de bestemming zich niet ter bestemming aanbiedt, om reden dat « wanneer de lading bij de aankomst opgeëist wordt, geen lading meer beschikbaar is om, onder welke vorm ook, tot een aflevering over te gaan » en « dat de omstandigheid dat eerste verweerster een vergoeding ontving het feit niet wegneemt dat de goederen opgeëist en daarom niet afgeleverd werden »;

eerste onderdeel, dan wanneer het letterlijk in de conclusies van eiseres overgenomen beding 7 van het cognossement, uitdrukkelijk voorziet dat, in geval van verbod van toegang tot de haven van aflading ten gevolge van oorlogsomstandigheden, de aflading in de meest nabije veilige haven « aux risques des propriétaires » zal gebeuren en dat de verantwoordelijkheid van het schip zal ophouden « quand les marchandises seront mises à terre et délivrées dans un abri propre et sûr »; dat door alsoo aan dit beding, gelet de vereiste van aflevering aan de contractuele rechthebbende, een veel engere draagwijdte te geven dan deze die uit de bewoordingen ervan volgt, het arrest de bewijskracht aan de tussen partijen gesloten overeenkomst geschonden heeft (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek); dat, door na te laten rekening te houden met de in dit beding bevatte conventionele regeling van het risico het arrest de bindende kracht van de tussen partijen gesloten overeenkomst miskend heeft (schending van de artikelen 1134 van het Burgerlijk Wetboek, 112, 115, 120, 137 en 142 van de zeevaartwet) en daarbij de conclu-

sies van eiseres zonder antwoord heeft gelaten (schending van artikel 97 van de Grondwet),

tweede onderdeel, dan wanneer het op het recto van het cognossement gedrukt en in juiste bewoordingen in het arrest overgenomen bijzonder beding voorziet « dat het aan het schip vrij zal staan bevelen of onderrichtingen aangaande het vertrek, de aankomst, de wegen, de tussenhavens, de ophouding, de bestemming en de aflevering te volgen », en verduidelijkt « dat de aflevering in overeenstemming met zulke bevelen of onderrichtingen een uitvoering van het contract en van de reis zal zijn en dat dienovereenkomstig de vrachtprijs betaalbaar zal zijn »; dat, door de beslissing dat, naar de letter, dit beding een aflevering aan de contractuele rechthebbende vereist, dan wanneer het toelaat zich, zelfs wat betreft de levering, aan om het even welke bevelen van de regeringsoverheden te onderwerpen, het arrest alsoo een beperkte draagwijdte aan de tussen partijen gesloten overeenkomst heeft gegeven en de bewijskracht ervan geschonden heeft (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek); dat door daarna te beslissen dat, « wat de uitgedrukte bedoeling betreft, partijen niets anders deden dan het gemeen recht van artikel 142 van de scheepvaartwet te bevestigen », dan wanneer deze wettekst het verlies van de koopwaar en, bijgevolg, de afwezigheid van iedere mogelijkheid van aflevering aan de contractuele rechthebbende veronderstelt, het arrest aldus in tegenspraak komt met de vereiste van deze zelfde aflevering die het volgens de letter van het contract gesteld had (schending van artikel 97 van de Grondwet) en alsoo aan de overeenkomst van partijen een draagwijdte gegeven heeft die met de tekst ervan onverenigbaar is (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek),

derde onderdeel, dan wanneer bij gebreke aan enige andere verduidelijking met betrekking tot het ogenblik van de opeising, en tot de vastgestelde afwezigheid ter bestemming van iedere contractuele rechthebbende op de koopwaar, het arrest niet geldig kon beslissen dat de opeising elke aflevering, onder welke vorm ook, onmogelijk had gemaakt (schending van artikel 97 van de Grondwet), noch, door deze enige overweging, de toepassing kon verwerpen van het artikel 137 van de scheepvaartwetten dat door eiseres in haar regelmatige conclusies ingeroepen werd (schending van de artikelen 97 van de Grondwet, 59, 85, 89, 112, 115, 120 en 137 van de scheepvaartwetten) :

Over de eerste twee onderdelen samen :

Over de grond van niet-ontvankelijkheid, door eerste verweerster hieruit afgeleid dat het middel, in zover daarbij aan het arrest een schending van sommige clausules van het cognossement en een miskennning van de bewijskracht van deze overeenkomst wordt verweten, niet ontvankelijk is, wijl aanlegster de tekst van de overeenkomst niet ter beoordeling aan het Hof heeft voorgelegd :

Overwegende dat aanlegster vóór de rechter over de grond haar vordering onder meer gesteund had op de clause 7 die op de omzijde van het cognossement gedrukt was, en op een bijzondere clause die op de voorzijde van dit stuk was vermeld;

Overwegende dat uit het bestreden arrest blijkt dat deze twee clausules een ondeelbaar geheel uitmaken, de tweede enkel strekkend tot verduidelijking van de eerste, en dat het hof van beroep, om na te gaan

welke de wil van de contracterende partijen is geweest, ze allebeide tegelijk geïnterpreteerd heeft;

Overwegende dat noch het cognossement, noch de twee aangevoerde clausules aan het Hof voorgelegd en evenmin aangehaald worden in het bestreden arrest, hetwelk, hoewel de inhoud van de bijzondere clausule in overeenstemming met de gelijkkluidende tekst van de conclusies van de partijen overnemend, zich beperkt tot het interpreteren van clausule 7, welke alleen in de conclusies van aanlegster vermeld is; dat de grond van niet ontvankelijkheid zoals hij geformuleerd is dient aangenomen te worden;

In zover het eerste onderdeel van het middel een gebrek aan antwoord op de conclusies aanvoert :

Overwegende dat het arrest, door te beslissen dat de goederen aan de houder van het cognossement of aan elke andere contractuele rechthebbende dienden te worden afgeleverd, een passend antwoord op de conclusies verstrekt heeft;

In zover het tweede onderdeel van het middel een tegenstrijdigheid in de redenen aanvoert :

Overwegende dat, in strijd met wat in het middel gesteld wordt, het arrest niet laat gelden dat «partijen niets anders deden dan het gemeen recht van artikel 142 van de scheepvaartwet bevestigen»; dat, na erop gewezen te hebben dat partijen, wat de door hun uitgedrukte wil betreft, «niets anders deden dan het gemeen recht bevestigen om het nader te bepalen», het eraan toevoegt dat, «volgens het gemeen recht, de kapitein geen recht heeft op de vrachtprijs indien hij de goederen niet aan de contractuele rechthebbende aflevert en dat desaangaande de heirkraft op hem weegt (artikel 142 van de scheepvaartwet)»; dat het arrest aldus uit gemeld artikel 142 een argument afleidt om te beslissen dat de kapitein die, ingevolge een opeising, de goederen aan de contractuele rechthebbende niet afgeleverd heeft geen recht op de vrachtprijs kan doen gelden;

Dat de eerste twee onderdelen van het middel in zover als ontvankelijk feitelijke grondslag missen;

Over het derde onderdeel :

Overwegende dat het bestreden arrest zich er niet toe beperkt er op te wijzen dat het schip, dat einde april 1940 voor een vervoer van Rosario naar Antwerpen bevracht werd, in de onmogelijkheid gesteld werd de haven van bestemming te bereiken ten gevolge van de bevelen welke het in de loop van de reis van de Franse en de Britse overheid ontving, en waardoor het gedwongen werd de lading te Liverpool te lossen, waar de goederen door de Britse regering opgeëist werden, zodat iedere aflevering onmogelijk werd gemaakt;

Overwegende dat het bovendien zonder dubbelzinnigheid vaststelt dat er vóór bedoelde opeising geen aflevering van de goederen had plaats gehad, vermits het onderzoekt, in de onderstelling dat geen opeising zich zou hebben voorgedaan, op welke wijze, ondanks de blokkade en de afwezigheid van de geadresseerde in de haven van bestemming, de aflevering had kunnen geschieden, hetzij door aanstelling van een sequester, hetzij door het verkopen van de lading om ter best in het belang van de geadresseerde;

Dat de rechter hieruit wettelijk heeft kunnen afleiden dat iedere aflevering hoegenaamd door de op-

eising is belet geweest, en mitsdien ten deze de toepassing van artikel 137 van de wetten op de zeevaart heeft kunnen verwerpen;

Dat het derde onderdeel van het middel feitelijke grondslag mist;

Om deze redenen :

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

RAAD VAN STATE

3e kamer. — 25 mei 1961.

Voorzitter : M. Somerhausen.

Raadsheren : M.M. Moreau en De Bock.

Substituut-auditeur-generaal : Mej. Bourquin.

Advocaat : Mr. Cambier.

1. **Besluiten van gemeenteverheid. — Schorsing en vernietiging. — Termijnen. — Traditie. — Omzendbrieven.**

2. **Motivering van vernietiging. — Vereisten.**

1. *De Commissie van openbare onderstand is een gemeenteverheid waarvan de besluiten krachtens artikelen 86 en 87 Gemeentewet kunnen worden vernietigd.*

Art. 86 Gemeentewet legt geen termijn op aan de gouverneur, maar traditioneel wordt aangenomen dat de schorsing moet plaats hebben binnen de termijn van 40 dagen nadat het besluit op het arrondissementscommissariaat is toegekomen.

Art. 86 legt aan de bestendige deputatie geen termijn op voor de handhaving van de schorsing; een ministeriële omzendbrief kan, in strijd met de tekst van de wet, geen termijn opleggen.

2. *Een K.B., door te oordelen dat de gemeenteverheid het algemeen belang had gekrenkt, toen zij de wedden van haar personeel op grond van overdreven prestaties vaststelde, is op gepaste wijze gemotiveerd.*

C.O.O. van Baudour t/ Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest nr. 8605.

Gezien het op 2 oktober 1959 ingediende verzoekschrift, waarbij de Commissie van openbare onderstand van Baudour de nietigverklaring vordert van het koninklijk besluit van 14 juli 1959, houdende vernietiging van haar beslissing van 25 september 1958 tot vaststelling van de wedden van de secretaris en van de ontvanger met ingang van 1 juli 1951;

Overwegende dat verzoekster op 25 september 1958 de wedde van de secretaris op 60.000 frank heeft bepaald op datum 1 juli 1951 en die van de ontvanger op 52.400 frank op dezelfde datum, «gelet op de aangenomen prestatienormen»; dat het bestreden koninklijk besluit deze beslissing heeft vernietigd;

Overwegende dat verzoekster zich in een eerste middel beroept op schending van de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet, voor zover het bestreden besluit een beslissing, op 25 september 1958 genomen en op 15 december 1958 aan het arrondissementscommissariaat te Bergen gezonden, vernietigt op grond van het feit dat die beslissing door de provinciale toezichthoudende overheid geschorst is bij haar maatregelen waar-

van aan verzoekster op 4 juni 1959 kennis is gegeven, terwijl de beslissing van 25 september 1958 niet kon worden geschorst dan binnen de termijn van 40 dagen na haar ontvangst door het provinciaal bestuur, en na het verstrijken van die termijn niet meer kon worden vernietigd op 14 juli 1959; dat verzoekster zich tot staving van dit middel beroept op een omzendbrief van de Minister van Binnenlandse Zaken van 28 november 1949, luidens welke de beslissing van de bestendige deputatie tot handhaving van de door de gouverneur uitgesproken schorsing moet worden genomen binnen de bij de wet bepaalde termijn van 40 dagen;

Overwegende dat artikel 86 van de gemeentewet bepaalt: « wanneer de raad een besluit heeft genomen, dat buiten zijn bevoegdheid valt of dat het algemeen belang krenkt, kan de gouverneur de uitvoering ervan schorsen »; dat dit artikel eraan toevoegt: « In dit geval beslist de bestendige deputatie van de provinciale raad of de schorsing mag worden gehandhaafd... De redenen van de schorsing worden aan de gemeenteraad onmiddellijk medegedeeld. Indien de vernietiging niet geschiedt binnen 40 dagen na de mededeling van de raad, is de schorsing gegeven »;

Overwegende dat artikel 87 van de gemeentewet bepaalt: « De Koning kan, bij een met redenen omkleed besluit, de besluiten van de gemeenteoverheden vernietigen, die buiten hun bevoegdheid vallen, die met de wetten in strijd zijn of die het algemeen belang krenken »; dat dit artikel eraan toevoegt, dat de besluiten die niet ter goedkeuring aan de bestendige deputatie zijn voorgelegd en « door de plaatselijke overheid zouden medegedeeld zijn aan het bestuur der provincie of aan het arrondissementscommissariaat, slechts kunnen worden vernietigd binnen de termijn van 40 dagen van hun ontvangst op het provinciaal bestuur of op het arrondissementscommissariaat »;

Overwegende dat de Commissie van openbare onderstand een gemeenteoverheid is waarvan de besluiten krachtens de artikelen 86 en 87 van de gemeentewet kunnen worden vernietigd;

Overwegende dat de artikelen 86 en 87, die op eenzelfde grondwettelijk beginsel steunen, elkaar aanvullen en het een door het ander moet worden geïnterpreteerd;

Overwegende dat artikel 86 weliswaar geen termijn oplegt aan de gouverneur, maar dat traditioneel wordt aangenomen dat de schorsing moet plaats hebben binnen de termijn van 40 dagen nadat het besluit van de plaatselijke overheid op het provinciaal bestuur of op het arrondissementscommissariaat is ingekomen;

Overwegende dat de beslissing van verzoekster op het arrondissementscommissariaat van Bergen is ingekomen op 16 december 1958; dat het schorsingsbesluit is genomen op 23 januari 1959, vóór het verstrijken van de termijn van 40 dagen;

Overwegende dat artikel 86 aan de bestendige deputatie geen termijn oplegt voor de handhaving van de schorsing; dat de omzendbrief van 28 november 1949 geen termijn heeft kunnen opleggen en aldus 's Konings vernietigingsmacht niet heeft kunnen beperken; dat de Minister van Binnenlandse Zaken in deze omzendbrief bovendien alleen bevestigt: « In elk ander geval (dit wil zeggen telkens als de bestendige deputatie zal zijn opgetreden buiten de termijn van 40 dagen), zal ik geen vernietiging kunnen bewerken »; dat de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin van deze gedragslijn mocht afwijken; dat het middel niet opgaat;

Overwegende dat verzoekster in haar tweede, derde, vierde, vijfde en zesde middel de motivering van het

bestreden koninklijk besluit aanvalt; dat zij zich beroept op dwalingen omtrent het recht en de feiten in de motivering, op het ontbreken, de ontoereikendheid en de tegenstrijdigheid van de aangevoerde motieven, en op de verkeerde beoordeling van het algemeen belang zo in feite als in recht;

Overwegende dat het bestreden besluit in de eerste plaats aanvoert dat de beslissing van 19 november 1953 tot vaststelling van de omvang der prestaties van de secretaris en van de ontvanger op 20 en 16 uren per week, vernietigd is door het koninklijk besluit van 3 november 1958; dat het vervolgens zes andere beslissingen van verzoekster opsomt in verband met de omvang der prestaties van de secretaris en de ontvanger en in verband met hun weddeschalen, alsook de koninklijke besluiten die ze hebben vernietigd; dat het bestreden koninklijk besluit er aan toevoegt:

« Overwegende dat de omvang van deze prestaties overdreven was en dat de weddeschalen bovendien met terugwerking waren berekend;

» Overwegende dat het feit van aan haar beslissing van 25 september 1958 tot vaststelling van de weddeschalen van haar secretaris en van haar ontvanger op grond van een overdreven omvang van prestaties een terugwerkende kracht tot op 1 juli 1951 toe te kennen een daad van slecht administratief beheer uitmaakt, die de financiën van de commissie en bijgevolg die van de gemeente op een onbedachte wijze verbindt;

» Overwegende dat, om deze redenen, de beraadslaging van 25 september 1958 van de Commissie van openbare onderstand van Baudour... het algemeen belang krenkt »;

Overwegende dat de beslissing van 19 november 1953, die de omvang der prestaties van verzoeksters secretaris en ontvanger vaststelde, is opgeheven door verzoekster, die de wedde van bedoelde ambtenaren heeft vastgesteld op basis van prestaties van geringere duur; dat de beslissing van 25 september 1958 genomen is met inachtneming van de prestatienormen bepaald in de opgeheven beslissing; dat het bestreden koninklijk besluit, door te oordelen dat verzoekster het algemeen belang had gekrenkt toen zij de wedden van de secretaris en van de ontvanger op grond van overdreven prestaties vaststelde, op gepaste wijze is gemotiveerd; dat de middelen niet opgaan;

Besluit :

Artikel 1.

Het beroep is verworpen.

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 30 mei 1961.

Voorzitter : M. Graaf Hennequin de Villermont.
Raadsheren : M.M. Sury en Colson.
Advokaat-generaal : M. van den Eynde de Rivieren.
Advokaten : Mrs. Steghers en Staes.

Ongeoorloofde mededinging. — Overhalen van personeel om de klanten van de vroegere werkgever te laten bezoeken en bedienen.

Het overhalen van andermans personeel om de klanten van de vroegere werkgever te laten bezoeken en bedienen levert dan alleen ongeoorloofde mededinging op, wanneer zulks door laakbare middelen en in laakbare omstandigheden wordt verwezenlijkt of ten doel heeft andermans bedrijf in wanorde of ten ondergang te brengen (zie verder het arrest).

Bettens t/ N.V. Vrints et Fils.

Gezien in behoorlijke vorm :

1) het bevel op 3 maart 1960 verleend door de Voorzitter der rechtbank van koophandel te Brussel, rechtsprekende bij toepassing van het K.B. dd. 23 december 1934;

2) de akte van 17 maart 1960, waarbij regelmatig beroep aangetekend werd overeenkomstig art. 3 van voormeld K.B.;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering ingeleid door de N.V. « Vrints et Fils » thans geïntimeerde, ertoe strekte, bij toepassing van het K.B. van 23 december 1934, aan appellant verbod te doen opleggen de klandizie der particulieren die het grondgebied Brussel II, Strombeek, Vilvoorde en Grimbergen, ten Noorden van de autobaan Brussel-Antwerpen bewonen, door genaamde Maginet, Hilaire of diens echtgenote De Roeck, Henriette te laten bezoeken en bedienen;

I. Nopens de bevoegdheid :

Overwegende dat de eerste rechter zich terecht bevoegd verklaarde om van de eis van geïntimeerde kennis te nemen; dat het Hof zich aansluit bij de redenering van de eerste rechter;

II. Ten gronde :

Overwegende dat het bestreden bevelschrift oordeelkundig vaststelt dat andermans personeel overhalen dan alleen oneerlijke mededinging uitmaakt wanneer het door laakbare middelen en bij laakbare omstandigheden is verwezenlijkt of wanneer het voor doel heeft andermans bedrijf in wanorde of tot ondergang te brengen;

Overwegende dat appellant vruchteloos gewag maakt van het feit dat de genaamde Maginet niet in zijn dienst staat en dat hij hem geen melkprodukten verkoopt of levert;

Overwegende dat het inderdaad vaststaat dat appellant beheerder is van de N.V. « Distrilak-Bettens », die in feite zijn eigen zaak is, vermits hij 170 aandelen op de 200 bestaande aandelen bezit en waarvan de maatschappelijke zetel op zijn woonplaats is gevestigd; dat bij de vaststelling van de deurwaarder d.d. 9 juni 1959, Maginet een lichte vrachtwagen van voormelde ven-

nootschap bestuurd en hiermede melkprodukten van deze firma aan de klanten van geïntimeerde leverde; dat Maginet tijdens zijn ronde door appellant, die aan het stuur van een personenwagen zat, werd vergezeld;

Overwegende dat uit deze elementen blijkt dat Maginet — zelfs aangenomen dat hij als zelfstandige handelaar optrad — zijn nieuwe bedrijvigheid te danken heeft aan de daadwerkelijke tussenkomst van appellant die in bedoelde bedrijvigheid zijn eigen belang vond achter het scherm van de vennootschap « Distrilak-Bettens »;

Overwegende dat het eveneens vaststaat dat appellant kennis had van de verplichting van niet-mededinging door Maginet en zijn echtgenote tegenover geïntimeerde aangegaan op 25 mei 1959, dat vruchteloos door appellant beweerd wordt dat deze verbintenis nietig is; dat zij inderdaad aangegaan werd nadat Maginet de dienst van geïntimeerde had verlaten; dat de echtgenote van Maginet nooit in dienstverband heeft gestaan tegenover geïntimeerde; dat de verbintenis van niet-mededinging impliciet beperkt is tot melkprodukten en uitdrukkelijk tot een wel bepaalde sektor; dat zij dus geldig is, alhoewel zij in de tijd niet beperkt wordt; dat deze laatste omstandigheid aan Maginet hoogstens zou toelaten een tijdbepanking van de door hem aangegane verbintenis gerechtelijk aan te vragen, bij gebrek aan akkoord met geïntimeerde;

Overwegende dat appellant, achter het scherm van de vennootschap « Distrilak-Bettens », met kennis van de verbintenis van niet-mededinging door Maginet en zijn echtgenote aangegaan en met de bedoeling deze laatsten bij te staan in de schending van bedoelde verbintenis opgetreden is; dat dit optreden tot zijn eigen voordeel strekte, vermits hij alzo de klandizie van geïntimeerde poogde te bemeeisteren voor de vennootschap, die zoals hoger gezegd, zijn eigen zaak is; dat het feit dat appellant persoonlijk geen contract met Maginet sloot of dat de klandizie van geïntimeerde naar de vennootschap « Distrilak-Bettens » overging, in de bepaalde omstandigheden niet wegneemt dat appellant zich schuldig maakte aan medeplichtigheid aan de inbreuk door Maginet en zijn echtgenote gepleegd op hun contractuele verbintenis van niet-mededinging tegenover geïntimeerde;

Overwegende dat appellant ten onrechte beweert dat de eerste rechter « ultra petita » heeft beslist omdat de eis van geïntimeerde op de theorie van de derde-medeplichtigheid niet zou gesteund geweest zijn; dat de dagvaarding gewag maakt van de verbintenis van niet-mededinging door Maginet en zijn echtgenote ondertekend, van het feit dat appellant hiervan kennis had en van de vaststellingen van de deurwaarder dd. 9 juni 1959; dat de eerste rechter derhalve gerechtigd was de derde-medeplichtigheid in hoofde van appellant te weerhouden;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gezien artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan;

Gehoord in zijn eensluidend advies nopens de bevoegdheid, in openbare zitting gegeven, de Heer Advocaat-generaal van den Eynde de Rivieren;

Alle andere of strijdige besluiten verwerpende;

Ontvangt het beroep, doch verklaart het ongegrond;
Bevestigt het bestreden bevelschrift en veroordeelt appellant tot de kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Kamer. — 30 maart 1961.

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Beeckman.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs. Devroe (Oostende) en Ant. Cornelis (Gent).

1. Termijnen van respijt. — Bouwverplichting binnen een bepaalde termijn. — Gebrek aan uitvoering. — Strafbeding. — Schuldenaar ongelukkig en te goeder trouw. — Bijzondere omstandigheden : gespannen internationale toestand, aanzienlijke waardevermindering van de bouwgrond, slechte financiële toestand van de schuldenaar. — Uitstel van uitvoering der bouwverplichting verleend.

2. Verjaring. — Vijfjarige verjaring voorzien bij artikel 2277 B.W. — Niet van toepassing op annuïteiten die een werkelijke vergoeding vertegenwoordigen, onverminderd de wijze van berekening ervan, nl. op een per dag berekende en contractueel bedongen schadevergoeding wegens niet-uitvoeren van een verbintenis om iets te doen. (Besproken in het advies van het O.M.)

1. Bij koop-verkoop van bouwgronden mits de door koper aangegane verbintenis op de aangekochte gronden binnen een bepaalde termijn te bouwen op straf voor koper, van rechtswege en zonder ingebrekestelling, een geldboete op te lopen van 50 fr. per dag vertraging, kan de rechter, op verzoek van de in gebreke blijvende schuldenaar, door zijn verkoper in rechte aangesproken tot betaling van de overeengekomen schadevergoeding, aan de koper uitstel van de bouwverplichting verlenen, op grond van artikel 1244 B.W. en derhalve de toekenning van de gevorderde schadevergoeding afwijzen, indien uit de omstandigheden van de zaak gebleken is dat koper, wiens ongelukkige toestand en goede trouw vaststaan, zijn verbintenis tot bouwen binnen een bepaalde termijn redelijk niet heeft kunnen uitvoeren wegens bijzondere omstandigheden, met name : de gespannen internationale toestand, de aanzienlijke waardevermindering der gekochte bouwgronden gedurende de jaren die op de koop-verkoop volgden, en kopers slechte financiële toestand, die door hem niet verdoken werd.

2. De vijfjarige verjaring voorzien bij artikel 2277 B.W. bedoelt de bescherming van de schuldenaar tegen de opeenstapeling van zijn schuld, welke van annuïteitsschulden uitbetaald door zijn inkomen, tot kapitaalschuld zou worden omgevormd, en aldus van aard zou zijn hem tot ondergang te leiden, ingeval de storting ervan plots ineens van hem mocht worden gevorderd na verloop van een groot aantal jaren. Deze bepaling bedoelt evenwel niet alle periodische betalingen, doch enkel die schulden, welke met een inkomen kunnen gelijkgesteld worden, en is derhalve niet van toepassing op schulden, welke op zich zelf reeds een kapitaal samenstellen, nl. op annuïteiten die een werkelijke vergoeding vertegenwoordigen, onverminderd de wijze van de berekening ervan, zoals een per dag berekende en contractueel bedongen schadevergoeding wegens het niet uitvoeren van een verbintenis om iets te doen.

Cackelbergh Henri t/ Belgische Staat.

Advies O.M.

Bij overeenkomst gesloten te Brussel op 29 september 1928 (en niet 19 maart 1928 zoals het aangevochten vonnis het verkeerd vermeldt), en verleden vóór de directeur-generaal van het Hoofdbestuur der Registratie en Domeinen, handelend uit naam van de Belgische Staat, werd door de heer Cackelbergh Henri, toendertijd gehuisvest te Elsene, thans te Oostende, o.m. een bouwgrond aangekocht, groot 1828 m² 75 dm², gekadastraerd Sectie A, n° 89-1/10, gelegen te Oostende, tussen de Zeedijk, de Namenstraat, de Troonstraat en de Aarlenstraat, en tot dan toe eigendom van de Belgische Staat. Buiten die bouwgrond, had de heer Cackelbergh Henri, bij zelfde akte, eveneens een ander bouwgrond aangekocht, 285 m² groot, gelegen in dezelfde wijk, genoemd « Oostende-Extension ».

Bij art. 10 van bedoelde akte werd bedongen, dat, op een deel van de eerste hierboven vermelde bouwgrond een gebouw diende te worden opgericht binnen de twee jaar te rekenen van de datum der akte (dus uiterlijk voor 29 september 1930), terwijl het overige deel van zelfde bouwgrond volledig zou dienen te zijn bebouwd binnen de 5 jaar te rekenen van de datum der akte (dus uiterlijk op 29 september 1933).

Bij aldien de gebouwen niet binnen bedoelde termijnen zouden zijn opgericht, zou de in gebreke blijvende koper van rechtswege en zonder in gebrekestelling, een boete oplopen van 50 frank per dag vertraging, afgezien van de mogelijkheid voor de Belgische Staat de ontbinding van de overeenkomst te eisen.

Naderhand, bij art. 5 van een akte verleden op 30 april 1932, tussen zelfde bovengenoemde ambtenaar q.q. en de heer Cackelbergh Henri, werden de termijnen bedongen bij art. 10 van de eerste overeenkomst van 29 september 1928, althans wat het oprichten betreft van gebouwen op de bouwgrond van 1828 m² 75 dm² verlengd, respectievelijk tot op 31 december 1933 en tot op 31 december 1936.

Deze termijnen werden, bij ministeriële beslissing van 8 juni 1934, andermaal met één jaar verlengd, hetzij respectievelijk tot op 31 december 1934 en tot op 31 december 1937.

Uit deze bouwgrond verkocht de heer Cackelbergh :

1° 285 m² aan Mejuffer Billiet te Oostende, bij notariële akte van 1 december 1938;

2° 1257 m² 75 dm² aan de heer Brunet Auguste, bij notariële akte van 12 mei 1943.

Doch op deze bouwgrond werd slechts gebouwd :

1° op 285 m², een grote villa met garage, door Mejuffer Billiet in het jaar 1939;

2° op 286 m², een gebouw met garage, door de heer Cackelbergh, in het jaar 1946.

Daarentegen werd op het overige deel, 1257 m² 75 dm², toebehorende aan de heer Brunet niet gebouwd, doch dit deel werd intussen met oorlogswerken bezet.

Daar de opgetrokken gebouwen, in verband met de bedongen bepalingen betreffende de bouwverplichting binnen bepaalde termijnen, laattijdig werden opgericht, en derhalve aanleiding gaven tot het oplopen door de heer Cackelbergh van de overeengekomen boete van 50 frank per dag vertraging, heeft de Belgische Staat, bij deurwaardersexploot van 10 februari 1950, een vordering vóór de rechtbank van eerste aanleg te Brugge tegen de heer Cackelbergh ingesteld, strekkende tot betaling door laatstgenoemde van het totaal bedrag der boete opgelopen tussen 1 januari 1935 en 10 mei 1940, hetzij 1957 dagen, d.i. in totaal 1957 × 50 = 97.850 frank, vermeerderd met de gerechtelijke intresten.

Door verweerder werden vóór de rechtbank opgeworpen :

1° de vijfjarige verjaring voorzien bij art. 2277 B.W.;

2° het niet verschuldigd zijn van de gevorderde schadeloosstelling, omdat de Belgische Staat geen wegeniswerken rondom de verkochte percelen had aangelegd;

3° de onmogelijkheid voor verweerder te bouwen, zodus de overmacht, wegens de mobilisatie van het leger op einde augustus 1939.

Tevens werd door verweerder een wedereis ingesteld, strekkende tot betaling door de Belgische Staat van een bedrag van 150.000 frank groot, wegens de waardevermindering door de Belgische Staat aan de verkochte bouwgronden veroorzaakt, gedeeltelijke uitwinning en genotsstoring, doordat geen wegeniswerken werden aangelegd en het nabijgelegen Albertpark tevens afgeschaff werd.

Bij vonnis op tegenspraak van 5 november 1956 heeft de rechtbank te Brugge de eis van de Belgische Staat principieel gegrond en de wedereis ongegrond verklaard. Doch oordelende enerzijds dat de tussen partijen bedongen boete (al) de verplichtingen tot bouwen dekt, terwijl verweerder deze verplichtingen gedeeltelijk had uitgevoerd, en anderzijds dat, te rekenen van september 1939, de oprichting van belangrijke gebouwen aan de kust, van economisch standpunt uit, als een zeer gevaarlijke onderneming gold, zodat mag worden aangenomen dat vanaf dit tijdstip de uitvoering van de verplichting tot bouwen voor verweerder een onmogelijkheid geworden was, heeft de rechtbank de vergoeding billijkheidshalve herleid tot 26.150 frank, hetzij : voor de jaren 1935, 1936 en 1937 : 1095 dagen aan 10 frank; voor de jaren 1938 en 1939 (tot september) : 608 dagen aan 25 frank (en niet 40 frank zoals bij het vonnis verkeerd wordt vermeld).

Tegen dit vonnis, hem betekend op 28 maart 1957, is oorspronkelijk verweerder, de heer Cakelbergh, op 22 mei 1957, dus binnen de wettelijke termijn, en haar regelmatige vorm, in hoger beroep gekomen.

Dit rechtsmiddel is, naar ons oordeel, ontvankelijk.

Door de Belgische Staat werd geen incidenteel beroep ingesteld.

* * *

1. Wat de door appellant andermaal opgeworpen vijfjarige verjaring betreft.

Er dient te worden herinnerd aan de hoofdzakelijke « ratio legis » van de vijfjarige verjaring, bepaald bij art. 2277 B.W. : de schuldenaar beschermen tegen de opeenstapeling van zijn schuld, welke, van annuïteitschulden uitbetaald door zijn inkomen, in kapitaal-schuld zou worden omgevormd, en aldus van aard zou zijn hem tot ondergang te leiden, ingeval de storting er van plots ineens van hem mocht worden gevorderd na verloop van een groot aantal jaren (zie : toelichting van Bigot - Preameneu in Locré, XVI, blz. 585, en noot Labbé, Sirey, 1870, 2, 221).

« L'article 2277, C. civ., zo bevestigt ook Prof. De Page, veut éviter que des créances de revenus se transforment en fait, par une accumulation illimitée, en créances de capitaux » (B. VII², n° 1328, blz. 1181).

Art. 2277 B.W. bedoelt evenwel niet alle periodische betalingen, doch enkel dié schulden, welke met een inkomen kunnen gelijkgesteld worden; deze bepaling beoogt te vermijden dat een schuld met betrekking

tot het inkomen ten slotte de belangrijkheid zou gaan verwerven van een schuld in kapitaal.

Daarom ook is art. 2277 B.W. niet van toepassing op schulden, welke op zich zelf reeds een kapitaal samenstellen, zelfs zo zij de schuldenaar tot periodische stortingen zouden verplichten, en zelfs zo deze schulden vatbaar zouden zijn voor vermeerdering in het oneindige. (Zie o.m. De Page, B. VII², n° 1325, litt. B, blz. 1177.)

De regel van art. 2277 B.W. kan dus als volgt worden samengevat : verjaart na verloop van 5 jaar elke schuld die het kenmerk heeft van een inkomen, wat door de feitenrechter onherroepelijk wordt beoordeeld (Cass., 11 februari 1897, Pas. 1897, I, 92; Cass., 18 juni 1931 (beweegredenen), Pas. 1931, I, blz. 193, eerste kolom, in fine).

Op grond van deze beginselen, is art. 2277 B.W. dan ook volkomen vreemd aan annuïteiten, die een werkelijke vergoeding vertegenwoordigen, welke de wijze van berekening van deze vergoeding ook moge zijn.

Inderdaad, de schattingswijze, ofwel de practische berekeningswijze, van de geleden schade kan in generlei mate de aard zelf van de aanspraak wijzigen, te weten : een vordering tot betaling, ten titel van vergoeding, van een te bepalen kapitaal (zie : Cass., 18 juni 1931, Pas. 1931, I, 192, en meer bepaald blz. 193, kol. 1), zelfs zo die vergoeding mocht overeenstemmen met een in de tijd trapsgewijze geregelde schade. (Zie o.m. : Luik, 26 februari 1902, Pas. 1902, II, 298; De Page, Op cit., n° 1328, litt. J, blz. 1182.)

In onderhavig geval, lijdt het, naar ons oordeel, geen twijfel, dat de door de Belgische Staat, op grond van de tussen partijen gesloten overeenkomst, gevorderde betaling een per dag berekende schadeloosstelling is wegens niet-uitvoeren van een verbintenis, door partijen op voorhand bedongen en aanvaard, a.g. een overeenkomst over de schadevergoeding, die de misleidende naam draagt van « strafbeding » (art. 1226 B.W. Zie Dekkers, « Handboek van Burgerlijk Recht », B. II, blz. 198, voetnoot n° 2; De Page, B. III, n° 119, blz. 148).

Dit beding geldt voor partijen als wet, ook al mocht de door partijen geschatte schade met de werkelijk geleden schade niet overeenkomen. (Cass., 17 januari 1947, Pas. 1947, I, 16.)

De schuld van appellant heeft dan ook geenszins het kenmerk van een inkomen en de wijze van schatting en berekening der vergoeding heeft geenszins invloed op de aard van deze schuld.

Zoals de eerste rechter, menen wij dan ook dat art. 2277 B.W. geenszins van toepassing is, en de opgeworpen vijfjarige verjaring derhalve dient te worden afgewezen.

2. Wat de afwezigheid betreft van ingebrekestelling van appellant door de Belgische Staat.

Terwijl art. 10 van de overeenkomst van 29 september 1928 uitdrukkelijk bedingt dat de schadevergoeding verschuldigd is van rechtswege en zonder in gebrekestelling, is het van zelfsprekend dat deze opwerping van appellant elke grond mist.

Voor zoveel als nodig, dient trouwens te worden opgemerkt dat de Belgische Staat, ter benaarstiging van de ontvanger der gerechtelijke akten en domeinen, te Oostende, appellant, bij aangetekende brief van 13 augustus 1949, uitdrukkelijk heeft aangemaand het bedrag van de contractueel bedongen en geraamde schade, hetzij 97.850 frank, te betalen uiterlijk op 30 augustus 1949,

3. *Wat het door appellant aangevraagde uitstel betreft voor de uitvoering van de overeenkomst, d.i. de verplichting tot bouwen binnen bepaalde termijnen.*

Het wil ons voorkomen dat appellant's aanvraag, hoe gebrekkig ook zij in diens besluitschrift vóór het Hof geformuleerd wordt, en ofschoon van deze aanvraag geen spoor gevonden wordt in het beschikkend gedeelte van dit besluitschrift, ten slotte neerkomt op een verzoek tot het toekennen van termijnen van respijt, gegrond op art. 1244 B.W., en dit wel te verstaan niet t.o.v. het bedrag der gevorderde schadeloosstelling maar wel ten opzichte van zijn hoofdzakelijke verbintenis, aangegaan op 29 september 1928 t.o.v. geïntimeerde, te weten: de verplichting tot bouwen binnen bepaalde termijnen.

Dit verzoek dient als een nieuw middel te worden beschouwd (zie: Brussel, 26 februari 1958, J.T. 1958, 279; en Rb. Kortrijk, 16 december 1955, R.W. 1956-1957, 35), want het werd voor de eerste rechter enkel ingeroepen in een nota (blz. 4) ingediend na de debatten en hoefde derhalve door de rechtbank niet te worden beantwoord.

Anderzijds, — hoe zonderling ook, — wordt dit verzoek om termijnen van respijt in verband met de uitvoering door appellant van zijn verbintenis tot bouwen, uiterlijk vóór 31 december 1934 en 31 december 1937, door geïntimeerde, in zijn conclusiën vóór het Hof, niet eens besproken, laat staan weerlegd.

Nochtans menen wij niet dat bedoelde aanvraag tot het bekomen van termijnen van respijt de sanctie van het verval zou hebben opgelopen, wegens het feit dat dergelijke termijnen enkel kunnen verleend worden door het vonnis waarbij op de vervolgingen uitspraak wordt gedaan (zie De Page, B. I, n° 145, litt. C) en niet na dit vonnis (art. 122 W.B.R.v.) of in verband met een verplichting volgend uit een vonnis (Cass., 19 maart 1948, Pas. 1948, I, 181).

Dit vonnis is immers in onderhavig geval, de door hoger beroep van de schuldenaar aangevochten beslissing zelf welke dus, in verband met het nieuw middel dat door appellant wordt ingeroepen, — nl. het verlenen van termijnen van respijt, — door de rechter in hoger beroep, nopens dit punt, eventueel kan worden hervormd.

Aan de andere kant, ofschoon het « in casu » van rechtswege ten gunste van geïntimeerde opengevallen recht tot toepassing van het strafbeding een wanprestatie, — d.i. niet-uitvoering van zijn hoofdzakelijke verbintenis door fout van de schuldenaar, — in hoofde van appellant impliceert, ontnemt dit strafbeding hem geenszins het recht respijt voor de uitvoering van die hoofdzakelijke verbintenis (van iets te doen binnen een bepaalde termijn) aan te vragen. Immers, indien art. 1244 B.W., dat de openbare orde raakt, vereist dat de schuldenaar geen fout zou hebben begaan, a.g. ongelukkig en te goeder trouw zou zijn, zo wordt hierbij niet de contractuele schuld bedoeld, doch enkel het feit dat het gebrek aan tenuitvoerlegging van zijn verbintenis op de vervaldag, m.a.w. de betaling « sensu lato », hem subjectief niet kan worden toegerekend. (Zie De Page, B. I, Complément, n° 146bis, littera F., voetnoot n° 2.)

Indien derhalve vaststaat dat de schuldenaar niet te kwader trouw is, noch een onvergeeflijke nalatigheid heeft gepleegd, en dienvolgens bewezen wordt dat de schuldenaar recht heeft om een respijt tot « betaling » aan te vragen, bestaat er in zijn hoofde geen fout om op de vervaldag zijn hoofdzakelijke verbinte-

nis niet te hebben voldaan, en zal, indien er aanleiding bestaat om hem dit respijt te verlenen, de uitwerking van het strafbeding door de toepassing van art. 1244 B.W. enkel worden ontzenuwd. (Zie De Page, Op. cit., n° 146bis, littera F, blz. 114; Vgl.: Kooph. Brugge, 23 mei 1957, R.W. 1957-1958, 48; J.T. 1960, 579.)

Indien men, in onderhavig geval, terugkeert naar de jaren 1934-1937, toen appellant zijn hoofdzakelijke verbintenis tot bouwen diende uit te voeren, en men diens toestand rond dit tijdstip onderzoekt, valt het, naar ons oordeel, niet te betwijfelen dat toenmaals het strafbeding, opgenomen in de overeenkomst van 29 september 1928, principieel geen hinderpaal was tot het eventueel verlenen van termijnen van respijt (zie De Page, B. III, n° 123, litt. D, blz. 153).

De vraag welke, t.o.v. de aanvraag van appellant tot het bekomen van termijnen van respijt, dus enkel, naar ons oordeel, dient te worden gesteld, is de volgende: is het voldoende gebleken dat, op het tijdstip waarop appellant zijn verbintenis tot bouwen diende te hebben uitgevoerd, bepaalde omstandigheden bestonden, welke hem niet kunnen toegerekend worden, en waardoor hij, als ongelukkige schuldenaar te goeder trouw, ertoe gerechtigd zou geweest zijn toenmaals termijnen van respijt aan te vragen, met het oog op de uitvoering van zijn hoofdzakelijke verbintenis tot bouwen, ware hij, tussen 1 januari 1935 en 10 mei 1940 (tijdspanne door de Belgische Staat uitlopend in acht genomen), het voorwerp geweest van de Belgische Staat van een vordering tot betaling van de contractueel op voorhand bepaalde vergoeding bij ingebreke blijven van appellant zijn bouwverplichtingen uit te voeren?

Er dient inderdaad niet uit het oog te worden verloren dat, t.o.v. de opwerping getrokken uit de laatsttijdigheid waarmede appellant thans, voor de eerste maal, om termijnen van respijt verzoekt, hij, vóór 10 februari 1950 (datum van het inleidend dagvaardingsexploot), althans vóór 13 augustus 1949 (datum van de aangetekende aanmaningsbrief van de ontvanger der gerechtelijke akten en domeinen te Oostende), door de Belgische Staat nooit aangesproken werd, in verband met de vaststelling van zijn tekortkoming en derhalve met de betaling van de van rechtswege toepasselijke vergoeding. Appellant, die desaanvaande geen enkel initiatief diende te nemen, werd dus nooit in de gelegenheid gesteld vóór voormelde data een aanvraag om respijt te formuleren, zodat het hem niet kan verweten worden dergelijke aanvraag niet te hebben ingediend tussen 1 januari 1935 en 10 februari 1950, vermits hij tot op laatstvermelde datum nimmer het voorwerp was van een rechterlijke procedure strekkende tot toepassing van de bij de overeenkomst van 29 september 1928 bedongen sanctie.

Weliswaar, heeft de Belgische Staat, tot tweemaal toe, nl. op 30 april 1932, vervolgens op 8 juni 1934, termijnen van respijt aan appellant verleend, doch deze tegemoetkoming van de schuldeiser raakt geenszins de huidige ontvankelijkheid van het verzoek om respijt, doch enkel de gegrondheid van dit verzoek, althans zijn gerechtsvaardigde gepastheid.

Terwijl de hierboven gestelde vraag, waar zij opgevoerd wordt in 1960 t.o.v. een toestand welke zich voordeed tussen 1 januari 1935 en 10 mei 1940, op het eerste gezicht, tamelijk zonderling voordoet, blijkt zij evenwel niet zo inadequaet, wanneer men de zaak op de keper beschouwt, en terugkeert naar de enige tijdspanne tijdens dewelke men, naar ons oordeel, deze zaak dient te onderzoeken, te weten: de periode van

januari 1935 - mei 1940, de volledige passiviteit van de schuldeiser gedurende deze zelfde tijdruimte, en bovendien de afwezigheid van elk optreden van de Belgische Staat inzake vordering tot betaling der vergoeding gedurende nagenoeg 13 à 15 jaar.

Welnu, in verband met de toestand van appellant tijdens bedoelde periode en de hiermede gepaard gaande omstandigheden, kan worden vastgesteld :

1° Dat de financiële toestand van appellant, midden de toenmalige sterke economische crisis, waardoor de wetgever zelf ertoe genoopt werd uitzonderlijke maatregelen te treffen (zie o.m. de wet van 27 juli 1934 en de wet van 30 juli 1938 alsook de besluitwetten van 13 en 15 mei 1940), hem werkelijk als een ongelukkige schuldenaar aanmerkt; daartoe volstaat de inzage van zijn schriftelijke en door geïntimeerde niet tegengesproken nauwkeurige uiteenzetting van 15 oktober 1936 aan zijn toenmalig raadsman Mr. des Cressonnières, advocaat te Brussel, en verder, de inhoud van de brief door laatstgenoemde advocaat toegezonden op 3 december 1938 aan de heer Minister van Financiën, terwijl, zoals de eerste rechter het in zijn vonnis terecht overweegt, te rekenen van de mobilisatie van het Belgisch leger (einde augustus 1939) het oprichten van gebouwen, vooral aan de kust van economisch standpunt uit bekeken, ongetwijfeld een zeer gevaarlijke onderneming was.

2° Dat, ofschoon de Belgische Staat t.o.v. appellant en van de kopers van bouwgronden te « Oostende-Uitbreiding », geen verbintenis had aangegaan aldaar wegeniswerken uit te voeren en het Albertpark in stand te houden, hij niettemin, door middel van prospectussen en reclames, bij de liefhebbers-kopers de rechtmatige hoop heeft doen rijzen dat de aldaar aangekochte bouwgronden, in een « kwartier grotendeels voorzien van riolen, water-, gas- en electriciteitsleidingen », een « grote toekomstwaarde » hadden.

Het rechtmatig vertrouwen dat aldus door de Belgische Staat aan de kopers t.o.v. de aldaar te koop gestelde gronden werd ingeboezemd, blijkt naderhand door hem, in zakere mate, te zijn verschalkt, ofschoon, in dat verband, evenwel geen sprake kan zijn van bedrog, schuld of nalatigheid, doch wellicht van een afwachtende houding ingegeven door dezelfde economische en internationale toestanden, als hierboven vermeld.

Nochtans lijdt het m.i. geen twijfel dat die houding van de Belgische Staat voor de kopers der gronden, in de loop der jaren welke de oorlog 1940-1945 voorafgingen, een toestand heeft geschapen, waarbij de door hen aangekochte gronden een belangrijke minderwaarde hebben gekend, en waardoor hun goede trouw dan ook niet ernstig kan worden aangevochten.

Dit was o.m. het geval voor appellant (zie blz. 2 en 3 van de hierboven vermelde brief dd. 3 december 1938 van Mr. des Cressonnières).

Op grond van de hierboven samengevatte vaststellingen, wil het ons voorkomen dat, ware appellant tussen 1 januari 1935 en 10 mei 1940 in rechte aangesproken geworden door de Belgische Staat tot betaling van de vergoeding wegens tekortkoming aan zijn verplichting tot bouwen, en t.a.v. die aanspraak termijnen van respijt met het oog op de uitvoering van die verbintenis aan de rechtbank hebben aangevraagd, de rechter hem, op grond van art. 1244 B.W. en ondanks de verlengingen van termijnen hem reeds door de Belgische Staat verleend, deze termijnen van respijt zou hebben geschonken, met het gevolg dat het uitwerkkel van het strafbeting zou zijn ontzenuwd.

Niets verzet er zich tegen dat thans aan appellant, als toenmalig ongelukkige schuldenaar en te goeder trouw, en derhalve niet subjectief in fout, dezelfde gunst zou worden verleend temeer daar een groot deel van de door hem aangekochte grond sedert 1938 was volbouwd, en hij aldus blijkt had gegeven van zijn goede wil.

Terwijl de eerste rechter, evenwel door de techniek van een merkelijke mildering van het bedrag van het strafbeting in verband met de gedeeltelijke uitvoering van de verbintenis (art. 1231 B.W.), ten slotte duidelijk heeft aangevoeld dat de eis van de Belgische Staat niet billijk was, zijn wij daarentegen van oordeel dat het als meer juridisch voorkomt zich te plaatsen in de toestand waarin de rechter zou hebben beslist, had appellant, t.o.v. van de aanspraak van de Belgische Staat, tussen 1 januari 1935 en 10 mei 1940, termijnen van respijt t.o.v. zijn verplichting tot bouwen aangevraagd, in verband enerzijds met zijn eigen ongelukkige financiële toestand, anderzijds met de toenmalige economische en internationale toestanden, en ten slotte de toestanden te « Oostende-Uitbreiding » geschapen door de afwachtende houding van het Bestuur der Domeinen.

Gelet op deze toestanden, zijn wij de mening toegedaan dat, bij het verlenen aan appellant van termijnen van respijt, de rechter in zulkdanige mate zou hebben gevonnist dat de vergoeding van het strafbeting niet zou zijn verschuldigd geweest vóór 10 mei 1940.

Indien het Hof deze zienswijze mocht aannemen, zou tevens hieruit voortvloeien dat de vordering van de Belgische Staat, voor de vergoeding gevorderd tussen 1 januari 1935 en 10 mei 1940, als ongegrond moet worden afgewezen.

4. Wat de wedereis van appellant betreft.

Zoals reeds hierboven werd onderstreept heeft de Belgische Staat t.o.v. appellant geen verbintenis aangegaan tot uitvoering van wegeniswerken of tot het in stand houden van het Albertpark, wat trouwens door appellant toegegeven wordt.

Daar de wedereis van appellant blijkbaar zijn rechtsgond put uit de enige contractuele aansprakelijkheid van geïntimeerde, en geenszins uit diens onrechtmatige daad, zoals voortspruit uit zijn vóór de eerste rechter genomen conclusiën, alsmede uit zijn besluitschrift vóór het Hof (zie de verwijzing naar arrtt. 1134 en 1175 B.W.), zijn wij van oordeel dat de wedereis van appellant elke grond mist.

* * *

Wij besluiten dienvolgens tot de gedeeltelijke grondheid van het hoger beroep, d.i. de afwijzing van de oorspronkelijke vordering van geïntimeerde als zijnde niet gegrond en de afwijzing van de evenzo ongegronde wedereis van appellant.

Arrest

Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis — vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brugge, eerste Kamer, op 5 november 1956;

Overwegende dat het beroep tijdig en regelmatig is;

Overwegende dat op 29 september 1928 de geïntimeerde aan de appellant twee te Oostende gelegen bouwgronden verkocht, respectievelijk groot 285 m² (Sectie A-ex 89-K/10) en 1828 m² (Sectie A-89-I/10),

mits ze te bebouwen, het eerste perceel binnen het jaar, een deel van het tweede binnen de twee jaar en het overige binnen de vijf jaar, zoniet dat de koper van rechtswege en zonder ingebrekestelling, een geldboete oplopen zal van 50 frank per dag vertraging; dat, volgens de overeenkomst van 30 april 1932 en de ministeriële brief van 8 juni 1934, de bouwtermijnen van twee en vijf jaar respectievelijk tot 31 december 1934 en 31 december 1937 werden verlengd;

Overwegende dat de appellant aan de bouwverplichting op het perceel van 285 m² heeft voldaan (zie overeenkomst van 30 april 1932); dat uit het ander perceel een eerste stuk werd voortverkocht waarop de nieuwe eigenaar in 1939 gebouwen heeft voltrokken; dat uit hetzelfde perceel een tweede deel werd verkocht dat met oorlogswerken werd bezet; dat de rest in 1949 door de appellant werd bebouwd;

Overwegende dat volgens de verkoopovereenkomst de vergoeding van rechtswege en zonder ingebrekestelling verschuldigd is; dat bijgevolg de geïntimeerde niet voorafgaandelijk tot uitvoering van de bouwverplichting moest sommeren;

Overwegende dat appellant vraagt de hoofdeis af te wijzen daar de rechter steeds uitstel voor de bouwverplichting mag toestaan; dat hij, blijkbaar op een toepassing van art. 1244 B.W. gemunt, daartoe aanvoert 1) de economische crisis in 1930, 2) zijn daaruit gesproten slechte financiële toestand, 3) het nakend oorlogsgevaar sedert 1936, 4) een aanzienlijke waardevermindering van de kwestieuze bouwgronden, 5) minstens dat hem vanaf 1938 wegens de gespannen internationale toestand geen schuld aan de vertraging meer kan toegeschreven worden;

Overwegende dat dit verweer niet verder dient overwogen dan de hoofdeis strekt; dat de geïntimeerde nog alleen de bevestiging vraagt van het aangevochten vonnis; dat bijgevolg de toestand van de appellant slechts in acht te nemen is zoals hij zich van 1 januari 1935 tot september 1939 heeft voorgedaan;

Overwegende dat in augustus 1938 de internationale toestand zo gespannen was dat het de regering noodzakelijk bleek het leger op versterkte vredesvoet te brengen; dat dit het nakend gevaar deed blijken van de oorlog die in september 1939 tussen naburige landen uitbrak en in mei 1940 België kwam treffen; dat hierdoor de appellant sedert augustus 1938 in de onmogelijkheid is geweest de zware bouwverplichting na te leven;

Overwegende dat, bij weten van de geïntimeerde, de appellant in april 1932 reeds in dezelfde onmogelijkheid verkeerde ter oorzaak van omstandigheden onafhankelijk van zijn wil, tot zover dat de geïntimeerde toeliet het saldo van de verkoopprijs (375.240 frank) in zes jaarlijkse afkortingen te betalen en bovendien verkoos de bouwtermijnen te verlengen (overeenkomst dd. 30 april 1932);

dat in juni 1934, steeds bij weten van de geïntimeerde, de appellant het faillissement nabij was, en de geïntimeerde, weliswaar zijn zakelijke zekerheden in acht nemende, toch verkoos een afwachtende houding aan te nemen en tevens de bouwtermijnen met nog een jaar verlengde (minist. brief dd. 8 juni 1934);

dat er dient aangenomen dat de appellant onmogelijk zijn toestand genoeg heeft kunnen opknappen om de eerstvervallende bouwtermijn (31 december 1934), dus in minder dan 6 maanden, te eerbiedigen; dat integendeel daartoe meerdere jaren waren vereist;

dat de geïntimeerde ook die zienswijze was toege-

daan vermits hij zijn afwachtende houding, aan de hand van appellants slechte financiële toestand ingenomen, doorlopend tot 13 augustus 1949 heeft behouden;

dat daarnaast de besproken bouwgronden, tussen de verkoop en september 1939, een grote waardevermindering ondergingen vermits de appellant ze tegen 450 à 500 frank per vierkante meter had gekocht, waar veel later de geïntimeerde met moeite soortgelijke gronden tegen 300 frank per vierkante meter heeft kunnen verkopen en zelfs weigerde de kwestieuze gronden tegen 300 frank per vierkante meter terug te nemen; dat zo er per se geen reden was om de bouwverplichting niet na te leven, de waardevermindering niettemin wijst op een mindere algemene belangstelling voor de ligging van de gronden, zodat het risico des te groter was gebouwen op te trekken waarvan de venale of de opbrengstwaarde te laag onder de onverminderde bouwkosten zou komen te staan;

dat de appellant zijn moeilijke financiële toestand niet heeft verdoken, doch hem integendeel (nog in december 1938) aan de geïntimeerde heeft uiteengezet);

dat de appellant bijgevolg tussen 1 januari 1935 en september 1949 ten aanzien van zijn bouwverplichting werkelijk een ongelukkige schuldenaar te goeder trouw was, en bovendien sedert augustus 1958 wegens de internationale omstandigheden niet in de mogelijkheid heeft verkeerd om aan die verplichtingen te voldoen; dat het gepast en rechtmatig voorkomt hem voor die periode uitstel van uitvoering van de bouwverplichtingen toe te staan en hij dientengevolge de gevorderde vertragsboete niet verschuldigd is;

Overwegende dat de eerste rechter gegrond aantipt dat de geïntimeerde zich noch tot de uitvoering van wegenwerken noch tot het behoud van het Albertpark heeft verbonden; dat het niet uitvoeren van wegenwerken en het niet behouden van het park geen fout is geweest in hoofde van de geïntimeerde; dat de tegeneis van 150.000 frank deswege vóór het Hof evenmin als in eerste aanleg is gegrond gebleken;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord ter openbare zitting de heer Matthijs, advocaat-generaal, in zijn eensluidend advies,

Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond voor de tegeneis en gegrond voor de hoofdeis;

Bevestigt het aangevochten vonnis waar het appellants tegeneis verwerpt; doet het te niet voor het overige, en, opnieuw wijzende, verwerpt geïntimeerde's hoofdeis als ongegrond en veroordeelt hem tot de kosten van beide aanleggen;

Beveelt de afscheiding der kosten ten behoeve van Mr. Dubois, pleitbezorger, die ter terechtzitting bevestigde de voorschotten te hebben gedaan.

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

HOF VAN BEROEP TE LUIK

25 mei 1961

Voorzitter : M. Ulrix.

Raadsheren : M.M. Van Hamont en de Schaetzen.

O.M. : M. Cappuyns, subst. prov. gen.

Adv. : Mrs. Gheyskens, Corthouts en Van Dessel.

Wegverkeer. — Voorrang. — Aanrijding buiten wegenkruising. — Links oprijden van weg door gebruiker van secundaire weg.

De regelen van de verkeersvoorrang gelden niet bij de nadering van het kruispunt doch op het kruispunt zelf.

Het links oprijden van de secundaire weg door de voorrang hebbende brengt dezès aansprakelijkheid mede.

O.M. en b.p. Wolfs, enz. t./ Liefsoens.

Overwegende dat uit het ter zitting van het Hof gedaan onderzoek gebleken is dat de ten laste van beklaagde gelegde feiten onbewezen zijn;

Overwegende dat aan beklaagde inderdaad niet mag verweten worden de doorgang niet te hebben vrijgelaten voor de van rechts komende bestuurder, vermits de aanrijding gebeurde vóór het kruispunt dat zij ging naderen en, derhalve de regelen der prioriteit ter zake niet gelden;

— dat zij aan een gematigde snelheid reed;

— dat de zesjarige fietser die alsdan met een makker aan het koersen was, de baan die hij volgde, links opgereden kwam en zonder acht te slaan op het verkeer, zodat hij zelf de gehele verantwoordelijkheid draagt van het ongeval;

Overwegende dat geen strafbare fout weerhouden zijnde in hoofde van beklaagde, de eisen der burgerlijke partijen rechtsgrond missen;

Om deze redenen,

Het Hof,

Verklaart beklaagde niet plichtig aan de haar ten laste gelegde feiten;

Spreekt haar daarvan vrij zonder kosten.

Vgl. Cass. 12-3-56, J.T. 1956, 405; Pas. 1.739.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

Kortgeding. — 10 oktober 1961.

Voorzitter : M. Ch. Van Hal.

Advokaten : Mrs. J. Verhoeven en R. Victor.

Echtscheiding. — Voorlopige maatregelen. — Wettelijke hypothecaire inschrijving. — Artikel 66 en 67 der wet van 16 december 1851. — Procedure. — Aanvraag door dagvaarding in kortgeding. — Ontvanke-lijk.

Gedurende een procedure van echtscheiding is de gehuwde vrouw gerechtigd tot vrijwaring harer rechten een wettelijke hypothecaire inschrijving te nemen op de onroerende goederen der gemeenschap, mits toelating van de voorzitter der rechtbank van eerste aanleg.

De procedure waardoor deze toelating dient aan-gevraagd te worden werd niet geregeld door de arti-kelen 66 en 67 der wet van 16 december 1851.

Al is het gebruikelijk dat het verzoek wordt inge-

diend door middel van een rekest aangeboden aan de heer voorzitter, toch is er geen enkele rechtsregel die er zich tegen verzet dat dezelfde vraag zou aan-hangig gemaakt worden door een actie in kort-geding. Op deze wijze lijken trouwens de rechten van de echtgenoot des te beter gevrijwaard.

De Beukelaer t/ Stessels.

Aangezien er een geding in echtscheiding van tafel en bed tussen partijen hangende is, hetwelk ingeleid werd op 14 september 1961;

Rechtdoende op de hoofdeis en tegeneis van ver-weerder;

Overwegende dat verweerder zich niet verzet dat aanlegster tijdens het geding van scheiding van tafel en bed tussen partijen hangende afzonderlijk in de echtelijke woonst Van Montfortstraat 25 zou ver-blijven;

Overwegende dat, wat het door aanlegster gevraagd onderhoudsgeld aangaat (6.000 fr. per maand) ver-weerder voorhoudt, niet in staat te zijn enig onder-houdsgeld te betalen en dat overigens aanlegster geen recht heeft op onderhoudsgeld omdat zij over inkom-sten beschikt voortkomende van de winkel in elektrici-teitsbenodigdheden door partijen in de Montfort-straat 25 uitgebaat en die aanlegster kan voortzetten en voortkomende van de titels door haar aangekocht in 1950 en 1951, volgens verweerder ten bedrage van 100.000 fr. en waarvan aanlegster altijd, volgens ver-weerder, in bezit is gebleven;

Overwegende dat aanlegster de beweringen van verweerder betwist en staande houdt dat sinds de dag dat verweerder de echtelijke woonst heeft verlaten in juni 1.1., zij een einde heeft gesteld aan de uitbating van bedoelde winkel. Dat tot staving hiervan aan-legster een verklaring, geldende als bestuurlijke inlich-ting, voorbrengt van het politiecommissariaat van Borgerhout, d.d. 20 september 1961, waaruit blijkt dat vanaf 2 juni 1961, datum waarop verweerder de echte-lijke woonst verliet, de uitbating van bedoelde winkel stopgezet werd;

Overwegende dat aanlegster niet kan verplicht wor-den deze zaak, die door verweerder vrijwillig verlaten werd, voort te zetten;

Overwegende dat aanlegster ook betwist de in 1950 en 1951 aangekochte titels nog te bezitten en beweert dat verweerder alles heeft medegenomen wanneer hij het echtelijk dak verliet;

Overwegende dat wat daar ook van weze het dient opgemerkt dat de betwistingen betreffende de titels zullen dienen opgelost te worden wanneer de scheiding van tafel en bed toegelaten zijnde, er zal dienen over-gegaan tot de deling en vereffening van de gemeen-schap, tussen partijen bestaande;

Overwegende dat de door verweerder bekende in-komsten zouden schommelen tussen de 63.000 fr. en 126.000 fr. en het moeilijk uit te leggen is, zelfs rekening houdende met de genomen hypotheek van 238.798 fr., hoe het verweerder mogelijk is geweest, twee eigen-dommen aan te kopen voor 325.000 en 130.000 fr. en een auto Zephyr, een afzonderlijk appartement in huur te nemen en aldaar te verblijven met een andere vrouw;

Overwegende dat dienvolgens wij enkel kunnen bestatigen dat aanlegster zich zonder persoonlijke inkomsten bevindt, terwijl verweerder in staat is vol-doende te verdienen om aan zijn echtgenote een onder-houdsgeld te betalen, volgens rang en stand, dat rekening houdende met de kosteloze huisvesting waar-

van aanlegster geniet, het onderhoudsgeld billijk zal vastgesteld zijn, zoals hierna bepaald;

Overwegende dat wat de door aanlegster gevraagde wettelijke inschrijving aangaat, de gehuwde vrouw luidens artikel 66 en 67 van de wet van 16 december 1851 mits toelating van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van haar woonplaats een zulkdanige inschrijving kan nemen tot vrijwaring harer rechten;

Overwegende dat voormelde artikels niet zeggen in welke vorm deze aanvraag dient gedaan om deze toelating te geven, dat weliswaar de rechtsleer voorhoudt dat dit geschiedt door middel van een rekest (De Page, T. VII, nr. 643) dat nochtans het Ons voorkomt dat deze rechtsleer enkel de vorm aanhaalt die het meest wordt aangewend, dat het aangenomen wordt dat de voorzitter, zelfs wanneer deze vorm wordt aangewend de echtgenoot mag ontbieden en horen;

Overwegende dat in deze omstandigheden men niet inziet waarom de eis tot wettelijke inschrijving onontvankelijk zou zijn, omdat deze bij de bevoegde voorzitter aanhangig zou gemaakt zijn bij dagvaarding in kortgeding, dat Ons zelfs voorkomt dat zodoende de rechten van de echtgenoot beter gevrijwaard zijn;

Overwegende dat verweerder een tegeneis instelt en aanstelling van een sekwester vraagt in wiens handen aanlegster de titels zou moeten storten die volgens verweerder in haar bezit zijn;

Overwegende dat zoals reeds gezegd het Ons niet bewezen voorkomt dat die titels in bezit van aanlegster zijn;

Overwegende dat de eis van aanlegster betreffende het bekomen ener provisio ad litem en het aan verweerder verbod opleggen de roerende goederen aan de gemeenschap toehorende te vervreemden of op enige andere wijze aan deze te onttrekken, billijk en gegrond is;

Om deze redenen :

Wij, Charles Van Hal, voorzitter der Rechtbank van Eerste Aanleg, zitting houdend te Antwerpen, zetelend in Kortgeding, bijgestaan door E. De Ridder, griffier, uitspraak doende op tegenspraak betreffende de voorlopige maatregelen gevraagd voor de duur van het thans tussen partijen hangende geding in scheiding van tafel en bed;

Machtigen aanlegster, tijdens het geding tot scheiding van tafel en bed, tussen partijen hangende, afzonderlijk te verblijven op het adres Van Montfortstraat 25 te Borgerhout, bij uitsluiting van haar echtgenoot;

Leggen verweerder verbod op zich aldaar aan te bieden of haar lastig te vallen, en indien nodig machtigen aanlegster hem te doen uitdrijven door de eerste daartoe aangezochte deurwaarder, desnoods met bijstand der openbare macht;

Veroordelen verweerder om aan aanlegster te betalen ten titel van onderhoudsgeld de som van 4.500 fr. per maand, betaalbaar op voorhand, en ter verblijfplaats van aanlegster;

Veroordelen verweerder om aan aanlegster te betalen ten titel van provisio ad litem de som van 2.000 fr., betaalbaar in vier maandelijksse betalingen van 500 fr. ieder;

Leggen verweerder verbod op de meubelen en voorwerpen, meer bepaald deze welke hij heeft medegenomen, op enigerlei wijze aan de gemeenschap te onttrekken, alsmede de auto, zijnde « Zephyr »;

Verklaren de eis van aanlegster betreffende het nemen van een wettelijke inschrijving op de onroerende goederen onvankelijk en gegrond;

Machtigen aanlegster een wettelijke inschrijving te

nemen ten hypotheekkantore op de eigendommen afhangende van de gemeenschap Stessels-De Beuke-laer, zijnde :

1. Van Montfortstraat 25, Borgerhout, kadastraal bekend sectie A/6/Z/6, 104 m², en dit ten bedrage van 175.000 fr.;

2. Karel De Windstraat 2, Mariaburg, kadastraal bekend sectie F/9/T/6/9b6, groot 190 m², en dit ten bedrage van 75.000 fr.;

Wijzen verweerder van zijn tegeneis af :

Geven aan aanlegster akte dat zij het geding schat op meer dan 100.000 fr. enkel en alleen voor wat aanleg en bevoegdheid betreft;

Geven aan aanlegster op tegeneis akte van zijn reconventionele vraag dat de vrouw zou verwezen worden, de aandelen, welke zij bezit, in handen te storten van een sekwester ten einde deze niet aan de gemeenschap te onttrekken;

Kosten voorbehouden;

Verklaren Ons bevel uitvoerbaar bij voorraad, niet-teenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE OOSTENDE

2e Kamer. — 11 februari 1959.

Voorzitter : M. Londes.

Referendaris : M. W. Six.

Advokaten : Mrs. Mertens en Vandervennet.

Vervoerkontraht. — De bij artikel 9 van de wet van 25 augustus 1891 voorziene verjaring geldt ook voor de vordering tot betaling van de vervoerprijs. — Aard van deze verjaring.

De bij artikel 9 van de wet van 25 augustus 1891 op het vervoerkontraht voorziene verjaring geldt voor alle vorderingen, die in het vervoerkontraht hun oorsprong vinden, derhalve ook voor die betreffende de betaling van de prijs.

Deze verjaring is niet op een vermoeden van betaling gesteund.

Nowe t/ Decock en Becue.

Overwegende dat de vordering ertoe strekt : de verweerders solidair, of de ene bij gebreke aan de andere, zich te zien en horen veroordelen tot betaling van een fektuur dd. 18 augustus 1952, groot vierduizend driehonderd en vijf F, meer 20 % conventionele verhoging, hetzij achthonderd eenenzestig F, wegens vervoer van grond en stenen ;

Overwegende dat de verweerders in hoofddorde de verjaring van de vordering opwerpen en subsidair de grond ervan betwisten ;

Overwegende dat eisers vooreerst beweren dat de vordering niet gesteund is op een vervoerkontraht, doch wel een onderaanneming de grondslag van de eis uitmaakt ;

Dat deze stelling uitdrukkelijk tegengesproken wordt door de bewoordingen van de fakuur, die wel bij iedere post vermeldt dat het om vervoer van grond, van zand en van stenen gaat; dat eisers verder in de dagvaarding hebben opgegeven als beroep « vervoerders » ;

Dat de dagvaarding ook expliciet en uitsluitend gesteund is op het vervoer ;

Overwegende dat verweerders verder beweren dat de opgeworpen verjaring — zelfs indien de verbintenis

tussen partijen haar grondslag vindt in een vervoer-kontrakt — niet geldt voor wat de betaling van de prijs betreft ;

Overwegende dat zekere rechtspraak de verjaring van zes maanden voorzien in artikel 9 van de wet van 25 augustus 1891 op de vervoerovereenkomsten niet als toepasselijk aanziet voor de betaling van de vervoerprijs ;

cf. Hrb Antwerpen, 2.9.1926 ; Jur. d'Anv. 1926, bl. 538 Pand. B., V° Transport (mat. comm.) 9bis.

Les Nouvelles, Dr. comm. Contrat de Transport (nr 697 ; Overwegende echter dat de expliciete tekst van artikel 9 strijdig is met deze stelling ;

Dat deze korte verjaring toepasselijk is op alle vorderingen die hun oorsprong vinden in het vervoer-kontrakt en dat ze derhalve en dus ook op de betaling van de prijs slaat ; cf. Marche, 10 december 1937 ; Pas. 1938.111-147 ;

Hrb St-Niklaas, 13.11.1946 ; R.W. 1946-47, kol. 404. Hrb Brussel, 15.7.1947, J. des Trib. 1947-588 ; id. Fredericq, t. III, nr 452 ;

Overwegende dat eisers nog beweren dat de verjaring voorzien door artikel 9 van de wet op het vervoerkontrakt, gesteund is op een vermoeden van betaling en dat terzake het bewijs van de niet-betaling voorhanden is, terwijl in subsidiaire orde daaromtrent een gedingbeslissende eed wordt opgedragen ;

Overwegende dat het vermoeden van betaling waarop de korte verjaringen gesteund zijn, enkel toepasselijk zijn op de artikel 2271, 2272 en 2273 van het burgerlijk wetboek, waarover artikel 2275 het opdragen van de eed toelaat ;

Dat echter artikel 2275 B.W. niet toepasselijk is op verjaringen voorzien door speciale wetten zoals in casu de wet op het vervoercontract ;

cf. Fredericq, t. III, nr 452.

Om deze redenen :

De rechtbank, toepassing gedaan van artikel 2 uit de taalwet van de 15 juni 1935 : vonnissende tegen-sprekelijk ;

Verklaart de vordering verjaard en wijst eisers ervan af ; laat de kosten te hunnen laste ;

Verklaart het vonnis uitvoerbaar bij voorraad en zonder borg.

VREDEGERECHT TE IZEGEM

23 november 1960.

Rechter : M. Verbeke.

Advokaat : Mr. J. Vandermeersch.

Kinderbijslagen der zelfstandigen. — Tweede exploitatiecentrum in de zin van artikel 178 van het organiek K.B. van 22 december 1938.

Is geen tweede exploitatiecentrum in de zin van artikel 178 van het organiek K.B. van 22 december 1938 het wekelijks opslaan door een handelaar van een kraam op de markt van zijn gemeente om er zijn koopwaar te verkopen, dit terwijl alsdan zijn winkel gesloten blijft.

Bruneel t/ Onderlinge Hulpkas van de Staat voor Kindertoeslagen.

Aangezien de vordering ten doel heeft verweerster drage gestorte sommen aan eiser te betalen de som te horen veroordelen uit hoofde van te veel als bij- van 8.466 F. ;

Aangezien hetgeen partijen gescheiden houdt de toe- passing is van artikel 176 van het organiek K.B. van 22.12.1938, ten uitvoering van de wet van 10.6.1937, houdende uitbreiding van het stelsel van kinderbijslag tot de zelfstandigen ;

Aangezien dit artikel de verschuldigde bijdrage ver- hoogt naar de graad van welstand en voor deze graad van welstand bepaalde criteria invoert onmid- dellijk kleinhandelaars die over meerdere exploitatie- centra beschikken ;

Aangezien in casu eiser een vishandel uitbaat en dat hij eenmaal per week op de wekelijkse markt van zijn gemeente dit is de vrijdag een kraam opslaat om zijn viswaren te verkopen, terwijl alsdan zijn winkel gesloten blijft ;

Aangezien verweerster dit bestempelt als een twee- de exploitatiecentrum, hetgeen eiser betwist ;

Aangezien een tweede exploitatiecentrum, dat naar de geest van de wet een verhoging van de welstand moet betekenen, ongetwijfeld vergt een karakter van bestendigheid en van gelijktijdigheid ;

Aangezien benevens het eigenlijk bedrijf een tweede bedrijvigheid vereist is, die afgescheiden van de eer- ste zich gelijktijdig ontwikkelt en derhalve de in- komsten verhoogt ;

Aangezien dit tweede exploitatiecentrum op zich zelf inkomsten moet verzekeren, die te voegen zijn bij deze van het hoofdbedrijf, wat dan ook vereist dat deze simultaan gevoerd worden ;

Aangezien zonder belang is waar dit tweede exploi- tatiecentrum gevestigd en waar het ondergebracht is, immers de verhoging van de welstand daarvan niet afhankelijk ;

Aangezien derhalve eiser met zijn vishandel eenmaal per week te verplaatsen van zijn winkel naar een kraam op de wekelijkse markt geen tweede exploi- tatiecentrum schept ;

Aangezien de vereiste kenmerken van bestendigheid en gelijktijdigheid ontbreken ;

Aangezien het in casu slechts een voortzetting is van de handel op een andere plaats doch geen afgeschei- den en boventallige activiteit ;

Aangezien trouwens de ingebrachte bedragen van het inkomen van eiser duidelijk aantonen dat geen verhoogde welstand aanwezig is, integendeel een zeer matig gewin ;

Aangezien andermaal moet onder het oog gehouden dat dit verblijf op de wekelijkse markt geen meer- winst op zich zelf betekent daar intussen geen andere activiteit aan de dag gelegd wordt ;

Aangezien derhalve geen tweede exploitatiecentrum aanwezig is, en de geinde bijdragen overdreven zijn ;

Aangezien de aangerekende bedragen in se niet be- twist worden en mogen toegekend ;

Om deze redenen :

De Rechtbank,
alle andere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzende,

Veroordeelt verweerster aan eiseres te betalen de som van 8.466 F. ;

Verwijst verweerster in de gerechtelijke kosten ;

BOEKBESPREKING

Jan Handers. — Van Criminele Saken ende quade Feyten. — Ernst en Zotternij in het oud Recht. — Vlaamse Pockets — Uitgeverij Heideland, Hasselt 1961 — 180 blz.

Is het een teken des tijds dat een pocketboek vermag door te dringen tot de kolommen van een degelijk juridisch tijdschrift? Maar daar kleren de man niet maken en zowel inhoud als auteur, — zijn er geen kwatongen die beweren dat het boekje het geestesprodukt zou zijn van een gewezen Voorzitter van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen? — uiteindelijk toch meer belang hebben dan de vermelding «gebonden in zwaar buckram en gedrukt op echt Van Gelder-papier», durven we het gerust aan U de lektuur van het besproken werk warm aan te bevelen.

De titel vertelt genoeg over de inhoud, die sprankelend is van geest, boeiend, ontspannend, en die toch laat vermoeden wat een massa studiewerk de uiterst belezen auteur achter de rug had alvorens hij zich aan het schrijven zette.

Het boekje is niet chronologisch, noch ruimtelijk ingedeeld, maar wel volgens onderwerp, waarover dan telkens een rijke schat wetenswaardigheden verhaald wordt. Ik wil Uw leesgenooten niet vergallen door alles te vertellen maar ik kan toch niet verzwijgen dat ik met zeer gemengde gevoelens las dat in de veertiende eeuw, de rechters die binnen de veertig dagen geen vonnis hadden geveld, op eigen kosten hun intrek moesten nemen in een herberg waar ze maar uit mochten na gedane arbeid.

Wij leren dat sommige rechters hun vonnissen in versvorm velden, dat het dragen van baarden en snorren als oneerbiedig tegenover de justitie werd geoordeeld, hoe verijnd en doeltreffend de tortuurmethodes waren ontwikkeld, dat een «halsstarrig en tegenbassend wijf» met gevoelige redenen mocht behandeld worden door haar gemaal, enz., enz...

We vernemen allerlei over heksenprocessen en de auteur gaat zelfs dieper in op het probleem, om een verklaring van het fenomeen «heks» en al wat er verband mede houdt te geven. Terloops wijst hij op enkele hedendaagse tegenhangers: de jodenvervolgving, het Maccarthisme en de na-oorlogse repressies.

Het doel van de schrijver zichzelf stelde bereikte hij ten volle. Ook stylistisch gezien is het werk een pareltje.

Ten slotte, Confraters, een wijze raad: neem dit boekje niet ter hand op het ogenblik dat U eigenlijk besluiten zou moeten maken, want er is moed toe nodig het ter zijde te leggen.

A. v. G.

MEDEDELINGEN

De Liga ter Verdediging van de Rechten van de Mens huldigt haar nieuwe lokalen in.

In het jaar VIII van de Belgische Liga ter verdediging van de Rechten van de Mens op 6 oktober 1961, had de inhuldiging plaats van haar nieuwe lokalen, gelegen te Brussel, 29 A, Lange Haagstraat, telefoon 49.34.28.

Ter gelegenheid van deze nieuwe stap in het bescheiden maar steeds krachtadiger wordend bestaan van de Liga, hadden de Voorzitter, Mter Georges Aronstein, en de Centrale Commissie van de Liga, besloten een symbolische plechtigheid te houden waarbij haar trouwste en meest toegewijde vrienden zouden worden samengebracht. De Minister van Justitie, Pierre Vermeylen, heeft eraan gehouden door zijn aanwezigheid, van het belang dat door de Regering aan de Liga wordt gehecht te getuigen.

Bij de personaliteiten welke de uitnodiging van de Liga hebben beantwoord waren aanwezig de Eerste Voorzitter van het Militair Gerechtshof Moeneclaeys, de Eerste Voorzitter van de Raad van State Suetens, de Auditeur Generaal Joachim, de Rector van de Universiteit van Brussel De Keyser, de Heer Stafhouder Charles Van Reepinghen, Koninklijke Commissaris bij de Gerechtelijke Hervorming, professor Dekkers, vertegenwoordiger van de Rector van de Gentse Universiteit, Mevrouw Henry-L. Botson, Mevrouw J. E. Vandervelde, Senator, Mevrouw G. Janssen-Pevtschin, lid van de Europese Commissie van de Rechten van de Mens, ... en andere vrienden, leden van de Centrale Commissie, sympatisanten, vertegenwoordigers van de Pers.

Twee bondige toespraken werden gehouden waaruit, door de soberheid der bewoordingen, het sereen gezag dat de Liga zich heeft eigen gemaakt door een grondig en soms ondankbaar werk, naar voren kwam.

De Voorzitter dankte hartelijk al diegenen aan wie de Liga haar bestaan zelf verschuldigd was en haar morele uitstraling, bescheiden maar steeds groeiend. Hij bracht met ontroering hulde aan de Stafhouder Botson, zijn voorganger, en aan de edelmoedige actie van Mevrouw Botson. Hij herinnerde vervolgens aan de principes van de actie van de Liga — onpartijdigheid, onafhankelijkheid, noodzakelijke eerbied voor het recht — en de concrete niet te versmaden resultaten welke ze heeft bekomen. Vervolgens voortgaand in het Nederlands betreurde de voorzitter de leemten waaraan dringend moet worden verholpen, de ontoereikende belangstelling voor de Liga in het Vlaams gedeelte van het land. Hij zette verder uiteen dat hij wenste dat zo vlug mogelijk tot de instelling van een tweetalig sekretariaat zou worden overgegaan, wat tot nu, uitsluitend bij gebrek aan middelen nog niet was geschied, hij deed beroep op de actieve medewerking en steun van alle gemeenschappen van België. Hij besloot met een aankondiging van zekere projecten wier verwezenlijking afhankelijk was van de medewerking van allen.

De Minister van Justitie sloot zich aan bij de bewoording van de Voorzitter en drukte zijn fierheid uit omdat hij van de Centrale Commissie. Hij sprak zijn lof uit over de verlichtende actie van de Liga en wenste dat zij, door de milde medewerking van de Vlamingen aanzienlijk zou worden versterkt. Vervolgens verder-

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

gaand in het Frans onderlijnde Minister Vermeylen haar noodzakelijke bijdrage tot de handhaving van het democratisch regime, verzekerde de Liga van de medewerking en waakzaamheid van de Regering. Hij besloot tenslotte met haar veel succes toe te wensen, zich beperkend tot het betreuren, met humor, van de afwezigheid, in deze nieuwe lokalen, van een behoorlijk uitgeruste bar...

Inderdaad de heildronk welke volgde was meer hartelijk dan wel overvloedig, wegens budgetaire redenen.

Is dit niet een reden temeer de welwillende lezer er toe aan te zetten, nog vandaag door zijn toetreding, zijn persoonlijke en financiële steun te verlenen aan een Werk waardig van heel zijn belangstelling...

Claude Serge Aronstein.

ERRATA

In het R.W. 1961-'62, nr. 8, kol. 426 in de Noot komt voor: Correctionele Rechtbank «Ternat» 27.6.39 en Burgerlijke Rechtbank «Ternat» 7.7.48.

Men dient tweemaal te lezen: «Dinant».

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie jrg. 1961 - nr. 9 :

Wetgeving.

Tijdschrift voor Notarissen, jrg. 1961 - nr. 10 :

P. Van Der Heyde, Enkele beschouwingen inzake landpacht.

Algemeen Fiscaal Tijdschrift, jrg. 1961 - nr. 1 :

Algemeenheden. — Inkomstenbelastingen. — Taxes met inkomstenbelastingen gelijkgesteld. — Indirekte staatsbelastingen. — Gemeentelijke belastingen. — Buitenlandse belastingen.

De Gemeente, jrg. 1961 - nr. 128 :

L. Blontrock, De staking van het gemeentepersoneel. — P. Fehlmann, Het verwerken van huisafval tot meststof.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1961 - nr. 36 :

A. A. L. F. Van Dulleman, Is het gewenst het principe van niet-uitleveren van eigen onderdanen te laten varen? — J. Offerhaus, Académie Internationale de Droit Comparé. — J. N. Alblas, «Zonder aanzien van personen». — R. Crinice Le Roy, De jaarvergadering van de Vereniging voor Administratief Recht.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1961 - nr. 4695 :

A. C. van Empel, Algemene bekendheid en eigen wetenschap des rechters (II, slot).

Sociaal Economische Wetgeving, jrg. 1961 - nr. 9 :

A. Muader, Benelux. — Verdrag inzake in-, uit- en doorvoer. — G. van Setten, Uitgewerkte voorstellen voor het gemeenschappelijk landbouwbeleid in de E. E. G.

Journal des Tribunaux, jrg. 1961 - nr. 4335 :

J. Vanderveeren, Délais de prescription nouveaux.

Annales de la Faculté de Droit de Liège, jrg. 1961 - nr. 3 :

A. Brun, La Concurrence irrégulière dans les rapports de travail. A. Fettweis et J. Arets, L'arbitrage entre gouvernements ou personnes de droit public et personnes de droit privé. — J. Stassart, Le vieillissement de la population et ses conséquences économiques. A propos d'un récent ouvrage de Alfred Sauvy. — J. Stassen, Le rôle du Comité Supérieur de Contrôle et l'arbitrage des conflits entre l'Etat et ses fournisseurs. — E. Vieujean, Pouvoirs et capacité de la femme commune en biens. — P. Guillitte, L'organisation de l'information en Yougoslavie: Un exemple d'autogestion sociale.

Recueil de Jurisprudence du Droit Administratif et du Conseil d'Etat, jrg. 1961 - nr. 3 :

H. Matton, La décentralisation administrative en Belgique (I).

Recueil Dalloz : jrg. 1961 - nr. 34 :

G. Calbairac, Considérations sur la règle «Fraus omnia corrumpit».

Nr. 35 :

Jurisprudence.

Northwestern University Law Review : jrg. 1961 - nr. 1 :

Justice Tome C. Clark, An Introduction to the Symposium. — Quincy Wright, Domestic Jurisdiction as a Limit on National and Supra-National Action. — Elbert M. Byrd, Constitutional Limits on International Agreements in the Space Age. — Carl Q. Christol, Remedies for Individuals Under World Law. — Gottfried Dietze, The Disregard for Property in International Law. — Sigmund Timberg, Sovereign Immunity, State Trading, Socialism and Self-Deception. — Howard J. Taubentfeld, A Regime for Outer Space. — Ferenc A. Vali, The Santa Maria Case.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"